

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS SOCIALINĖS
PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos (šaka - socialinių projektų vadyba)
magistrantūros studijų programa

VILMA TAMAŠAUSKIENĖ

**PARAPIJINIUOSE VAIKŲ DIENOS CENTRUOSE
VEIKIANČIŲ SOCIOEDUKACINIŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO
ORGANIZAVIMO PLĖTRA**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovė:
prof.dr. Liudmila Rupšienė*

2011

Turinys

Magistro darbo santrauka.....	4
Įvadas.....	5
1 skyrius. 1. LITERATŪROS APŽVALGA.....	7
1. 1. Parapijiniai vaikų dienos centrai kaip socialinės edukacinės pagalbos institucijos.....	7
1.1.1. Socialinių edukacinių paslaugų teikėjas – Nevyriausybinės organizacijos.....	14
1.1.2. Socialinių edukacinių paslaugų organizavimas.....	16
1. 2. Socioedukaciniai projektai kaip pagrindinė parapijinių vaikų dienos centrų veikla.....	19
1. 3. Socioedukacinių projektų įgyvendinimo organizavimo teoriniai aspektai.....	26
1. 4. Parapijinių vaikų dienos centrų Lietuvoje veiklos analizė.....	28
2 skyrius. 2. PARAPIJINIUOSE VAIKŲ DIENOS CENTRUOSE VEIKIANČIŲ SOCIOEDUKACINIŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMO PLĖTROS TYRIMAS.....	34
2. 1. Tyrimo metodologija.....	34
2. 2. Tyrimo rezultatų analizė.....	35
Išvados.....	44
Literatūra.....	46
Summary.....	50
Priedai.....	51

Santrumpos

ES - Europos Sąjunga

LR – Lietuvos Respublika

NVO – nevyriausybinė organizacija

SE - socioeducacinis projektas

Magistro darbo santrauka

Magistro darbe analizuojama parapijinių vaikų dienos centrų, kaip socialinės edukacinės pagalbos institucijų, veiklos ypatumai, aptariami socioedukaciniai projektai kaip pagrindinė parapijinių vaikų dienos centrų veikla, analizuojami šių projektų įgyvendinimo organizavimo teoriniai aspektai.

Temos aktualumui pagrįsti atliktas *kokybinis tyrimas* ir nustatyta, kaip parapijiniuose vaikų dienos centruose vyksta socioedukacinių projektų įgyvendinimas. Interviu dalyvavo 5 parapijinių vaikų dienos centrų vadovai. Tyrimas vyko 2011 m. kovo mėnesį 5 parapijiniuose vaikų dienos centruose Kaune, Anykščiuose, Kretingoje bei Rietavo rajone.

Svarbiausios tyrimo *išvados*:

1. Parapijinių vaikų dienos centrų socioedukacinė veikla apima vaikų socialinį ugdymą, konsultavimą, kompleksinę bei psichosocialinę pagalbą. Centruose kiekvienais metais parašoma nuo 1 iki 20 projektų, kurie susiję su vaikų užimtumo ir laisvalaikio organizavimu. Taip pat vykdomi prevenciniai, socialinių bei gyvenimo įgūdžių ugdymo, esminių vaiko poreikių tenkinimo, psichologinės pagalbos projektai. Į socioedukacinius projektus įtraukiami ne tik vaikai, bet ir jų tėvai. Bendradarbiaujama su nevyriausybinėmis organizacijomis, teikiančiomis socialines paslaugas Lietuvoje ir užsienyje.
2. Išaiškėjo veiksniai, neigiamai įtakojantys socioedukacinių projektų įgyvendinimo organizavimą parapijiniuose vaikų dienos centruose: ne visos įstaigos turi parengusios strateginę organizacijos veiklos planą, kas leistų kritiškai vertinti praeities klaidas, analizuoti dabarties veiksnius ir numatyti tikslus, nuolat tobulinti institucijų veiklą; tik du iš parapijinių vaikų dienos centrų yra teikę paraiškas konkursams ES struktūrinių fondų lėšoms gauti tam, kad galėtų susiremontuoti patalpas; nepakankamas finansavimas iš valstybės ar savivaldybės biudžeto; taikomos ne visos galimos bendradarbiavimo su savivaldybėmis formos; griežti savivaldybių reikalavimai; nepalanki valstybės politika NVO atžvilgiu; didelė darbuotojų kaita; trūksta savanorių; neobjektyvi žiniasklaida, kuri reikšminga formuojant visuomenės požiūrį į parapijinius vaikų dienos centrus ir jų socioedukacinę veiklą.

Esminiai žodžiai: parapijinis vaikų dienos centras, socioedukaciniai projektai, Nevyriausybė organizacija, socialinės edukacinės paslaugos.

Ivadas

Problema ir jos aktualumas. Ekonominės ir socialinės permainos, didelis nedarbas ir turtinė gyventojų diferenciacija neigiamai įtakojo nemažą dalį šeimų: mažėja gimstamumas, gausėja socialiai silpnų, vaikus auginančių šeimų. Vykstant socialiniams pokyčiams visuomenėje, kyla įvairios socialinės problemos, todėl atsiranda poreikis teikti asmenims įvairią socialinę edukacinę pagalbą. Socioedukacinė veikla – tai permanentinį pobūdį turinti veikla, nukreipta į asmens visapusišką galių plėtojimą ir ugdymą, užtikrinant ugdytinio pilnutinę socializaciją jį supančioje aplinkoje. Ši veikla padeda specialistams įgalinti individą prisitaikyti prie nuolat pasaulyje vykstančių visuomenės pokyčių (Štuopytė, 2010).

Kaip pastebi Gaižiūnaitė ir Adomavičienė (2006), valstybės institucijos Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, vienos negali patenkinti nuolat didėjančių bei atsirandančių naujų žmogaus socialinių paslaugų poreikių. Todėl labai svarbu, sprendžiant socialines ir kitas problemas, į pagalbą pasitelkti aktyviausią visuomenės dalį – nevyriausybinės organizacijas (NVO), kurios, rodydamos iniciatyvą, pirmosios nustato poreikius ir visuomenėje esančias socialines problemas, taiko naujus netradicinius jų sprendimo būdus, yra dinamiškos.

NVO bendruomenėje realizuoja įvairias socioedukacines veiklas: pagalbą šeimai, vaikams, jaunimui, pagyvenusiems žmonėms, neįgaliesiems, narkomanams, alkoholikams, buvusiems kaliniams. Socioedukacinė pagalba neatsiejama nuo parapijinių vaikų dienos centrų veiklos, siekiant socialinės rizikos šeimų pozityvios socializacijos bendruomenėje.

Socioedukaciniai projektai – reikšminga parapijinių vaikų dienos centrų veikla, kuri sudaro galimybes padėti šeimoms rasti išeitį, kai ši susiduriama su sunkumais, problemomis. Vykdam šiuos projektus ir norint pasiekti gerų rezultatų, būtinas glaudus bendradarbiavimas tarp įvairių institucijų ir specialistų, nes tik dirbant komandoje galima efektyviau pasiekti užsibrėžtų tikslų, taikyti įvairius pagalbos būdus.

Rengiant magistro darbą pastebėta, jog socioedukacinė pagalbos teikimas mokslinėje literatūroje yra nagrinėjamas įvairiuose kontekstuose, tačiau literatūros apie socioedukacinių projektų įgyvendinimą parapijiniuose vaikų dienos centruose nėra. Socioedukacinės pagalbos tema ne plačiai, tačiau gvildinama tokių autorių, kaip: Štuopytės (2010), Gaižiūnaitės bei Adomavičienės (2006), Leliūgienės (1998), Kučinskienės bei Kučinsko (2005) ir kt.

Gaižiūnaitės ir Adomavičienės (2006) tyrimo rezultatai atskleidė, kad NVO organizacijos dažniausiai šeimoms teikia šias socialines paslaugas: informavimą, tarpininkavimą, atstovavimą, nukreipimą tolimesnei pagalbai; bei edukacines paslaugas: bendravimo gebėjimų, vertybinių nuostatų ugdymą, vasaros stovyklų, seminarų, užsiėmimų, pažintinių išvykų, ekskursijų organizavimą. Šeimoms reikalingiausios yra socialinės paslaugos - tai sąlygoja sunki

finansinė šeimų padėtis bei neadekvatus edukacinių paslaugų vertinimas. Ryškėja tendencija, kad pamažu pereinama prie kompleksinių paslaugų teikimo: vis dažniau socialinės ir edukacinės paslaugos teikiamos kartu, nes daugeliu atveju jos papildo viena kitą.

Šiuo darbu siekiama atskleisti parapijinių vaikų dienos centrų socioedukacinių projektų vykdymo aspektus; priežastis, turinčias įtakos NVO veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto; socioedukacinių projektų įgyvendinimo būdus; problemas, su kuriomis susiduriama organizuojant šių projektų įgyvendinimą.

Tyrimo objektas – socioedukacinių projektų įgyvendinimas parapijiniuose vaikų dienos centruose.

Tyrimo tikslas – atskleisti, kaip parapijiniuose vaikų dienos centruose vyksta socioedukacinių projektų įgyvendinimas bei numatyti tobulinimo galimybes.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti parapijinių vaikų dienos centrų, kaip socialinės edukacinės pagalbos institucijų veiklos ypatumus.
2. Identifikuoti socioedukacinių projektų įgyvendinimo organizavimo teorinius aspektus.
3. Ištirti, kaip parapijiniuose vaikų dienos centruose vyksta socioedukacinių projektų įgyvendinimas.

Metodai: teorinės analizės metodas (mokslinės literatūros, LR teisės aktų, interneto medžiagos analizė); giluminio interviu metodas; kokybinė interpretacinė turinio (content) analizė.

Tyrimo dalyviai

Tyrimo imtis – 5 parapijinių vaikų dienos centrų vadovai. Tyrimas vyko 2011 m. kovo mėnesį 5 parapijiniuose vaikų dienos centruose Kaune, Anykščiuose, Kretingoje bei Rietavo rajone.

Magistro darbo struktūra. Magistro darbą sudaro santrauka lietuvių kalba, įvadas, 2 skyriai, išvados, literatūros sąrašas, santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 10 lentelių. Prieduose pateikiamas interviu klausimyno pavyzdys. Darbo apimtis – 50 psl.

1 skyrius. 1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Parapijiniai vaikų dienos centrai kaip socialinės edukacinės pagalbos institucijos

Pagal Nacionalinę nevyriausybinų organizacijų vaikų dienos centrų programą (2002), viena iš galimų pagalbos vietų vaikams iš socialinės rizikos šeimų, yra vaikų dienos centrai. Trumpai apžvelgsime (probleminiu šeimų bei su jomis dirbančių) dienos centrų dabartinę situaciją Lietuvoje. Dėl sparčiai besikeičiančių ekonominių bei socialinių gyvenimo sąlygų visuomenėje vykstančios permainos vis labiau pažeidžia silpnas, įvairių materialinių bei psichologinių problemų turinčias šeimas. Dažniausiai dėl girtavimo, narkotikų vartojimo ar kitokio socialiai nepriimtino elgesio tėvai neužtikrina pagrindinių savo vaikų teisių: negali jų tinkamai prižiūrėti, sudaryti jiems priešmokyklinio ugdymo, pamokų ruošos, higieninių poreikių tenkinimo ir laisvalaikio sąlygų. Kai, buvo minėta aukščiau, nuolat gausėja probleminių šeimų. Pagal Nacionalinę nevyriausybinų organizacijų vaikų dienos centrų programą (2002), kasmet dėl nepriežiūros, smurto šeimoje tėvų globos netenka apie trys tūkstančiai vaikų. Nevyriausybinų organizacijų iniciatyva savivaldybių teritorijose jau nuo 1996 metų pradėti steigti dienos centrai vaikams. Vaikų dienos centras – viešasis juridinis asmuo, teikiantis socialines ir ugdymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir vaikams. Vaikus į dienos centrus dažniausiai siunčia savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos tarnybos.

Dienos centruose vaikams organizuojamas ugdymas, pamokų ruošą, laisvalaikio užimtumas, maitinimas, suteikiama psichologinė pagalba. Su centrų lankančių vaikų tėvais dirbamas sistemingas socialinis darbas, jie skatinami geriau rūpintis savo vaikais ir jų ugdymu, tėvams teikiama reikiama psichologinė, pedagoginė ir teisinė pagalba, šalinamos priežastys, dėl kurių vaikams gali būti nustatoma globa (rūpyba). Tarnybų duomenimis, 2001 metais Lietuvoje veikė 77 dienos centrai, kuriuos lankė 2145 vaikai iš probleminių šeimų. Šiuo metu dienos centrai įsikūrę mokyklų ar kitose patalpose (dažniausiai nuomojamose ir išlaikomose savivaldybių). Šiuo metu mūsų šalyje veikia 99 dienos centrai. 2004 m. dienos centruose lankėsi 7,4 tūkst. vaikų iš socialinės rizikos šeimų. Dienos centrų veikla atitraukia vaikus nuo neigiamos socialinės aplinkos, tenkina vaikų poreikius ir sudaro galimybes šeimai gauti socialines paslaugas. Kaip buvo paminėta, daugelis dienos centrų dirba ne tik su vaikais, bet ir su juos lankančių vaikų šeimomis. Galima teigti, kad dienos centruose teikiamos paslaugos vaikams ir jų šeimoms atitinka alternatyviąją globą.

Pastaraisiais metais valstybės dėmesys “rizikos grupės” vaikų pagalbai išaugo. Nuo 1997 metų pradėta “Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos nacionalinė programa”. “Vaikų vasaros poilsio programa”. Jau nuo 1992 m. bendradarbiaujant Vilniaus savivaldybei, bendrijai “Viltis”, Universitetinei ligoninei, Vaiko raidos centras ir Jaunimo psichologinės

paramos centrui kuriamas “Vilniaus modelis” – naujas kompleksinis paslaugų modelis sudėtingoms vaikystės problemoms spręsti. Jo tikslas – užtikrinti tarpsektorinį ir tarpdisciplininį bendradarbiavimą tarp skirtingoms žinyboms priklausančių institucijų ir tokiu būdu teikti efektyvią pagalbą “rizikos grupių” vaikams (Vilniaus modelis). 2002 metais patvirtinta tęstine nacionalinė nevyriausybinė organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programa, kuri finansuoja kompleksinį darbą su vaiku ir jo šeima. Įgyvendinant nurodytąją programą, pastebėta: dienos centrus lankančių vaikų elgesys ir pažangumas pagerėjo, dėl to vaikai įgijo vidurinių išsilavinimą ir mokėsi toliau, ėmė pasitikėti savimi ir aplinkiniais, išmoko bendrauti, padidėjo jų socialinis atsparumas. Jų tėvai ėmė labiau rūpintis vaikais, pagerėjo santykiai šeimoje¹.

2004 metais Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sveikatos ir socialinės apsaugos departamentas pagal “Mokyklinio amžiaus vaikų iš probleminių šeimų dienos užimtumo ir socializacijos paslaugų teikimo 2003 – 2004m.” programą, pradėjo pirkti socialines paslaugas iš Vilniaus mieste įsikūrusių nevyriausybinių vaikų dienos centrų, taip užtikrindamas tęstinį ir nuoseklų darbą su probleminių šeimų vaikais. Pagal Nacionalinę nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programą (2002), dienos centruose turi būti dirbama su probleminėmis šeimomis, kurios apibrėžiamos kaip:

1) Socialiai pažeistos (skurstančios) šeimos, dėl materialinių nepriteklių (mažos pajamos, bedarbiystė, kitokios priežastys) negalinčios tinkamai pasirūpinti vaikais;

2) Šeimos, neužtikrinančios reikiamų priežiūros ir ugdymo sąlygų vaikams (dėl tėvų ar turimo vienintelio iš tėvų ligos);

3) Nedarnios šeimos, kuriose nuolat girtaujama, piktnaudžiaujama kitais svaigalais, per mažai dėmesio skiriama vaikų priežiūrai, ugdymui, pagrindiniu fiziologinių poreikių tenkinimui;

4) Šeimos, kuriose vaikus augina viena motina ar vienas tėvas ir kurioms reikia psichologinės, socialinės ar kitokios pagalbos sprendžiant įvairias problemas.

Pagal Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sveikatos ir socialinės apsaugos departamento “Mokyklinio amžiaus vaikų iš probleminių šeimų dienos užimtumo ir socializacijos paslaugų teikimo 2003 – 2004 m. programą, dienos centruose turi būti teikiamos šios paslaugos :

1. Dienos užimtumo ir intensyvios pagalbos vaikui paslaugos:

- Socialinis darbas su atveju: socialinis darbas; informavimas; konsultavimas (socialinis; psichologinis; pedagoginis); atstovavimas (šeimoje; mokykloje; policijoje; medicinos įstaigoje); tarpininkavimas.

¹ Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 731 (Valstybės Žinios 2002, Nr. 53-2076), <http://www.socmin.lt>

- Intensyvios pagalbos programa dienos centre: mokymas; socialinių, mokymosi, buitės, higienos įgūdžių ugdymas; užimtumo organizavimas (sportas, rankdarbiai, meniniai užsiėmimai, žaidimai); maitinimo organizavimas.
2. Socialines paslaugas tikslinės grupės šeimoms/artimiesiems;
- Informavimas;
 - Konsultavimas: a) socialinis; b) psichologinis; c) teisinis
 - Socialiniu, tėvystės, vaiko auklėjimo įgūdžių ugdymas
3. Integracinės paslaugos vaikams ir jų tėvams;
- Konsultavimas.
 - Tarpininkavimas.
 - Laisvalaikio organizavimas.

Aukščiau aptarėme vaikų, lankančių dienos centrus socialinės bei psichologinės charakteristikas. Galima sakyti, kad šie vaikai turi daugiau elgesio, emocinių, dėmesio, socialinių problemų nei vaikai, kurie auga ne rizikos šeimose. Visa tai dar labiau sureikškina pagalbos šiems vaikams teikimo kokybę. Svarbu apžvelgti, kokia pagalba teikiama dienos centruose.

Remiantis Nacionalinės nevyriausybinų organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programa dienos centruose dirba ne vien profesionalūs darbuotojai, tad susidūrę su problemomis, sudėtingesniais atvejais jie gali konsultuotis su kitais specialistais arba nukreipti vaikus į kitas institucijas. Dauguma dienos centrų bendradarbiauja su Vaikų teisių apsaugos tarnybomis, mokyklomis, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis. Tik puse dienos centrų bendradarbiauja su medicinos įstaigomis. Dienos centrų darbuotojai gali atstovauti vaiko interesus medicinos įstaigoje. Iš pradžių apie trečdalis vaikų sunkumus sužino vaikų teisių apsaugos tarnyba (35 %) ir informacija pasidalino su dienos centru. 27% vaikų į dienos centrą kreipėsi tėvai. Nedidelė dalis vaikų patenka mokyklų dėka (11%), kiti vaikai arba ateina patys (21%), arba juos atveda vaikai. Visi dienos centrai teikia *laisvalaikio užimtumo paslaugas*, t.y. organizuoja vaikams šventes, įvairius renginius, išvykas, būrelius ir kitas užklasines veiklas. Taip pat kai kurie dienos centrai organizuoja ir vasaros stovyklas. Dienos centrai taip pat atstovauja vaiko interesus šeimoje, mokykloje ir puse dienos centrų atstovauja vaiko interesus policijoje ar medicinos įstaigoje. Beveik visi centrai padeda vaikams ruošti pamokas ir teikia maitinimą. Taip pat teikiama ir *specializuota pagalba*, tai yra įvairių įgūdžių lavinimo, konsultavimo, elgesio korekcijos metodų taikymo paslaugas. Taip pat gali būti vaikų teikiamas individualus konsultavimas, bei dirbama naudojant elgesio korekcijos būdus.

Netekę tėvų globos vaikai patalpinami į įvairias globos institucijas. Valstybinė globa vaikams, patalpinant juos į instituciją, gali būti teikiama tik kraštutiniu atveju, kai vaikui savo namuose gyventi tikrai nesaugu. Kasmet didėja skaičius vaikų bėgančių iš globos namų. Jie

patenka į krizių centrus, kur laikinai apgyvendinami. Pagal Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programą, 2005 m. tokių vaikų buvo 1,5 tūkst. Dienos centro veikla yra nukreipta kad vaikas gyventų savo šeimoje, nes vaiko išsivystymui, raidai labai svarbu gyventi jam įprastoje aplinkoje su artimaisiais jam žmonėmis. Tėvams gerinant tėvystės ir motinystės įgūdžius siekiant vaiko gerbūvio, prasiplečia galimybės įveikti krizę šeimoje. Įveikus krizes ir apskritai, pagerėjus psichologinei situacijai šeimoje, vaikui nebūtina atsiskirti nuo šeimos, kurioje jis anksčiau buvo nesaugus. Jis lieka neatskirtas nuo jam įprastos aplinkos, nuo tėvų, artimų giminių, kiemo ir klasės draugų. Vaikui geriausia augti ir vystytis yra biologinėje šeimoje, jis myli savo tėvus besąlygiškai, nesvarbu kokie jie geri ar blogi būtų. Įgyti dienos centre vertybiniai ir socialiniai įgūdžiai padeda vaikui atgauti savivertės jausmus bei išsiugdyti atsparumą blogiui.

Remiantis Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programa, vaikų dienos centrai teikia savo paslaugas ne tik vaikams, bet ir jų šeimoms. Dažniausiai šios paslaugos apsiriboja šeimų poilsio/užimtumo organizavimu, organizuoja šventes, įvairius renginius į kuriuos kviečiama visa vaiko šeima, taip pat dienos centrai organizuoja išvykas šeimoms, rengia vasaros poilsio stovyklas. Be užimtumo paslaugų kai kuriuose dienos centruose teikiamos ir socialinės paslaugos šeimoms, tai materialinė pagalba, tarpininkavimas: asmens dokumentų gavimo klausimais, pašalpų gavimo, dokumentų tvarkymo, registracijos, įsidarbinimo, skolų panaikinimo klausimais, norintiems gydytis nuo priklausomybių klausimais. Taigi galima teigti, kad Lietuvos dienos centrų vaikams teikiamos paslaugos atitinka anksčiau minėta programą.

Taip pat labai svarbu apžvelgti, kokie specialistai dirba dienos centruose ir teikia šias paslaugas vaikams. Dienos centruose dirbančių darbuotojų kvalifikacijai pateikiami gana aukšti kokybiniai reikalavimai. Anot, Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programos, reikalaujama, kad dviems vaikams dienos centre tektų vienas darbuotojas (įskaitant savanorius). Asmenys, atsakingi už projektų vykdymą, turi turėti atitinkamą išsilavinimą: socialiniai darbuotojai (psichologai) turi turėti aukštąjį socialinio darbo (psichologijos) išsilavinimą arba studijuoti socialinius mokslus (psichologiją) ne žemesniame kaip ketvirtame kurse; socialinio darbuotojo padėjėjai turi turėti aukštesnįjį socialinių mokslų išsilavinimą arba būti išklause atitinkamus kursus. Taip pat reikalaujama (Galutinių pasiūlymų rengimo sąlygos, 2003), kad dienos centre turi būti dirbamas individualus socialinis darbas su vaiku. Socialinis darbas organizuojamas pagal individualius vaiko ugdymo planus, sudaromus įstaigos socialinio darbuotojo, Vaikų teisių apsaugos tarnybos, mokyklos, nepilnamečių reikalų inspekcijos (reikalui esant), vaiko tėvų. Individualūs planai peržiūrimi ir patikslinami ne rečiau negu tris kartus per metus. Individualūs vaiko susitikimai su socialiniu darbuotoju (psichologu)

turi būti organizuojami ne rečiau kaip kartą per savaitę. Dienos centras vaikams turi padėti tvarkyti asmeninius reikalus už įstaigos ribų, ginti jų teises ir teisėtus interesus, sudaryti sąlygas gauti reikiamą informaciją, padėti vaiko tėvams, globėjams, organizuoti vaikui psichologinę ir kitą pagalbą, spręsti vaiko elgesio trūkumus ir jo charakterio bei temperamento sunkumus. Nors ir savivaldybei perkant paslaugas iš dienos centrų keliami aukšti reikalavimai paslaugų kokybei, tačiau pagal konkurso sąlygas sudaryti paslaugų pirkimo kriterijai tokie, jog 70% lemia siūlomų paslaugų kaina, o tik 30 % siūlomų paslaugų kokybė (Galutinių pasiūlymų rengimo sąlygos, 2003). Tuomet kyla klausimas, kiek visi šie reikalavimai perkant pigias paslaugas yra vykdomi, o kiek taip ir lieka užrašyti projektuose. 2004 metais buvo atliktas tyrimas ir tyrimo duomenys parodė, jog dienos centruose dirba 77% socialinių darbuotojų, socialinių pedagogų, psichologų. 16% darbuotojų neturi socialinės pakraipos (social. darbuotojo, soc. pedagogo, psichologo) išsilavinimo ir bent jau kol kas nesimoko. Šie skaičiai džiuginantys, tačiau du trečdaliai darbuotojų yra studentai, kurie dirbdami dienos centre tuo pačiu metu dar ir studijuoja. Ketvirtadalis iš jų studijuoja dar tik pirmuose trijuose Universiteto kursuose.

Pasak Margaritos Lizdenytės, remiantis Nacionaline Nevyriausybinę programa prie bažnyčių ar vienuolijų kuriasi vaikų dienos centrai. Jų veikla yra dirbti su vaikais, paaugliais ir jaunimu iš socialinės rizikos, socialiai remtinų bei kitaip krizes išgyvenančių šeimų; kurti projektus dienos centro organizacijos potencialo stiprinimui, infrastruktūros plėtrai; organizuoti suaugusiųjų švietimo projektus bei savanorių projektus ir programas.

Centrų misija:

Tarnauti Dievui ir Bažnyčiai, padėti vaikams, paaugliams ir jaunimui, išgyvenantiems šeimoje įvairias krizes, pažinti Dievo meilę, įvairiais būdais parodyti jiems gėrio atspindžius, padėti jiems atrasti ir dalintis gėriu savo pačių gyvenime;

Tapatumo vizija:

Siekti, kad vaikams paaugliams ir jaunimui, išgyvenantiems šeimoje įvairias krizes, būtų teikiama teisingas ir doras gyvenimo pavyzdys, pagalba jų šeimoms, susipažįstant su tikrosiomis gyvenimo vertybėmis ir jas pamilstant bei siekti, kad centro darbuotojų ir savanorių bendruomenė - būtų gyva, atsidavusių tarnystei ir vienas (a) kitam (ai).

Dienos centruose taikomi pedagoginio progresyvizmo principai, pagal kuriuos vaikų ugdymas grindžiamas jų poreikių tenkinimu. Pasak Bitino (2000), Vaikas turi teisę į pilnavertį vaikišką gyvenimą, todėl mokykla ar kita ugdymo įstaiga turi jį žavėti, būti jauki, puošni, patraukli. Teigiama, kad nuo pat mažens reikia vaiką mokyti spręsti problemas, prisiimant visą atsakomybę už savo siekius ir poelgius bei pasėkmes. Mokymas progresyvizmo didaktikoje grindžiamas 5 principais: 1) laisvės; 2) individualios patirties; 3) eksperimentavimo; 4) pedagoginio konsultavimo; 5) rėmimosi šeima. Tokiu būdu sprendamas, ko mokytis, ko siekti,

ugdytinis imasi atsakomybės už savo ateitį, savo veiklą ir elgesį, įpranta priiminėti sprendimus, susijusius su asmenine rizika. Be šios savybės neįmanomas sėkmingas individo gyvenimas demokratinėje, asmenine iniciatyva ir laisva konkurencija grindžiamoje visuomenėje.

Viena iš labiausiai pažeistų vaikų grupių yra rizikos grupės vaikai, tačiau jie dienos centre atranda daug priemonių, kuriomis gali pakreipti save moralinio ir religinio jautrumo išugdymo linkme. Tuo remiantis galima teigti, kad rizikos grupės vaikų ugdymo filosofija. Vaikų dienos centre labiausiai artima progresyvizmo koncepcijai. Pirmasis progresyvizmo *didaktikos principas* reikalauja, kad ugdytiniais būtų sudarytos sąlygos vystytis laisvai, be pedagoginio prievartavimo. Šiuo atveju vaikų dienos centre vaikai turi galimybę dalyvauti įvairiuose būreliuose, užsiėmimuose, kurių metu jie gali laisvai kurti niekieno neverčiami, spontaniškai, vidinių jėgų skatinami laisvai pasakodami patirtus įspūdžius, svajones. Kadangi parapijinio dienos centro vaikai yra labai pažeisti, todėl jiems reikia skirti laiko, juos išklaudyti kai jie nori išsikalbėti. Vaikams suteikiama laisvė dalyvaujant dienos centro veikloje.

Parapijiniuose dienos centruose taip pat dirbama su jį lankančių vaikų šeimomis bei taikoma kompleksinė profesionali pagalba vaikui ir jo šeimai: soc. pedagogo, soc. darbuotojo, psichologo. Taikomi individualus ir grupinis darbo su vaikais ir jų tėvais metodai. Parapijiniuose vaikų dienos centruose yra sukurta darbo su vaiku ir jo šeima dokumentacija, pvz. darbuotojų dienos darbo laiko ir veiklų grafikas, padedantis efektyvinti komandinį darbą su klientais ir kiti. Anot, Senamiesčio vaikų dienos centro, centras organizuodamas pagalbą vaikams iš ekonominių socialinių, psichologinių sunkumų turinčių šeimų, vadovaujasi progresyvizmo principais: laisvė, individuali patirtis, eksperimentavimas, pedagoginis konsultavimas, rėmimasis šeima. Tėvų girtavimas, pastovaus pragyvenimo šaltinio nebuvimas, vienišos mamos ar tėvo šeima, netikęs tėvų pavyzdys vaikams, smurtas prieš vaikus bei dėmesio stoka jiems ir pan. stumia vaikus į riziką nepritapti prie visuomenės, ir dėl nuolatinių nepasisekimų ir sužeidimų tapantis auka, kas labai trikdo jauno žmogaus vystymuisi ir raidai. Dėl tokių nepalankių socialinių šeimos aplinkybių šie vaikai dažniau būna nedrausmingi, įžūlūs, nervingi, nepasitikintys savimi ir kitais. Šių vaikų kalba dažnai būna primityvi, žodynas skurdus, jie linkę meluoti bei apgaudinėti, todėl šiems vaikams reikalinga ypatinga pagalba. Dienos centras, nuolatos bendradarbiaudamas ir dirbdamas su tėvais, puikiai vykdo rėmimosi šeima principo reikalavimą – tėvai tiesiogiai dalyvauja ugdymo procese, drauge su ugdytojais sprendžia ko turi mokytis jų vaikas ir kaip vertinti ugdymo procesą. Du kartus per mėnesį vyksta tėvų susirinkimai bei tėvystės įgūdžių grupiniai užsiėmimai tėvams. Tam, kad galėtume padėti vaikui krizės metu, dažnai reikalinga pagalba yra ir visai šeimai, todėl vaiko ugdymo procese dalyvauja ir jo tėvai, kurie išsako savo ir vaiko problemas, norus, lūkesčius bei kokios pagalbos laukia iš dienos centro. Susirinkimų bei

grupinių užsiėmimų metu yra įvertinami pasiekti ugdymo rezultatai, išsiaiškinama kas jau pasiekta ir ką dar reikia nuveikti.

Pasak Senamiesčio vaikų dienos centro darbuotojų, atveddami vaiką į dienos centrą tėvai taip pat yra supažindinami su dienos centro taisyklėmis, tėvų ir vaikų įsipareigojimais dienos centrui, bei dienos centro pareigomis jiems. Kaip puikus vaiko pasiektų rezultatų įvertinimas dienos centre veikia plusų sistema. Šios sistemos esmė - kiekvieną dieną pastebėti ir įvertinti teigiamus vaiko pasiekimus. Tokiu būdu už gerus pasiekimus mokykloje, už pavyzdinę elgesį dienos centre, už gerus santykius su bendraamžiais vaikas gauna atitinkamą lipduką, kuris yra įklijuojamas į lentą.

Galime susimąstyti, ar toks dienos centras gali išspręsti jame besilankančių vaikų šeimų problemas. Šv. Antano dienos centro direktorė ir įkūrėja Margarita Lizdenytė tvirtino, kad jei pačios šeimos nerodys noro spręsti problemų, tai ir dienos centras jų neišspręs. „Mūsų tikslas yra bendrauti su tais vaikais, rodyti jiems gerą pavyzdį. Vien atėjimas į parapijos namus, kuriuose dažniausiai vyksta užsiėmimai, vaikams yra savotiškas iššūkis. Pavyzdžiui, viena mergaitė, kuri buvo pirmoji iš mūsų programoje dalyvavusių vaikų, šiuo metu yra aktyvi skautė. Jos mama buvo netikinti, neidavo į bažnyčia, ir jai nereikėjo Dievo, o dabar ji yra šlovintoja. Galbūt atrodo, kad žmogus tiesiog ieškojo ir atrado Dievą, bet, mano nuomone, prie šio didelio žingsnio maža dalele prisidėjom ir mes“, – tikino Margarita².

Taigi su vaikais iš socialinės rizikos šeimų turi dirbti žmonės, kurie yra baigę socialinį darbą, psichologiją, pedagogiką, savanoriai būtinai turi būti apmokyti, kad vėliau nepridarytų daugiau žalos. Darbas su vaiku turi būti individualus, vaikas gali pasitikėti tik vienu žmogumi, o jei pelnytas tokio vaiko pasitikėjimas reikia daryti viską, kad tik šis pasitikėjimas nebūtų sugriautas. Nemanau, kad specialieji vaikų auklėjimo ir globos namai gali “atstatyti elgesį” ar padėti vaikui. Uždaryti, izoliuoti vaiką nuo visuomenės ir jį pamiršti porai metų, nėra geriausia išeitis, nes išėjęs į laisvę jis taps dar didesne problema. O ką tada darysim? Su tokiu vaiku reikia dirbti visai komandai (socialiniui darbuotojui, psichologui, pedagogui). Su tokiais vaikais reikia ne tik dirbti, bet ir juos mylėti...

*Apibendrinant galima būtų pažymėti, kad **vaikų dienos centras** – viešasis juridinis asmuo, teikiantis socialines ir ugdymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir vaikams. Dienos centruose vaikams organizuojamas ugdymas, pamokų ruošą, laisvalaikio užimtumas, maitinimas, suteikiama psichologinė pagalba. Su centrą lankančių vaikų tėvais dirbamas sistemingas socialinis darbas, jie skatinami geriau rūpintis savo vaikais ir jų ugdymu, tėvams teikiama reikiama psichologinė, pedagoginė ir teisinė pagalba, šalinamos priežastys, dėl kurių*

² Vita Užpalytė Šv. Antano dienos centras: pagalba tiems, kuriems jos reikia. [žiūrėta 2009 - 12 -19] prieiga per internetą: <http://www.jaupra.lt/bylos/tikejimas/24.pdf>

vaikams gali būti nustatoma globa. Pastebėta, jog dienos centrus lankančių vaikų elgesys ir pažangumas pagerėja, dėl to vaikai įgyja vidurinę išsilavinimą ir mokosi toliau, pasitiki savimi ir aplinkiniais, išmoko bendrauti ir padidėjo jų socialinis atsparumas. Jų tėvai ėmė labiau rūpintis vaikais, pagerėjo santykiai šeimoje.

Parapijinių vaikų dienos centrų tikslas taip pat yra kuo nuoširdžiau bendrauti su tais vaikais, rodyti jiems gerą pavyzdį. Visi mes esame skirtingi. Skirtingas kūno sudėjimas, skirtingi veido bruožai, skirtingas mąstymo būdas. Skiriasi mūsų socialinės padėtys, mūsų norai, svajonės ir net bėdos, bet mus visus vienija Meilė. Meilė Dievui, mamai, tėčiui, draugui ar augintiniui... Kažkam norisi meilės gauti daugiau, o kažkam norisi dalytis savo meile su kitais.

1.1.1. Socialinių edukacinių paslaugų teikėjas – Nevyriausybinės organizacijos

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje vykę reikšmingi socialiniai ir ekonominiai pokyčiai daro įtaką įvairioms socialinėms žmonių grupėms: žmonėms su negalia, vaikams ir jų šeimoms, pagyvenusiems bei socialinės rizikos grupių asmenims (L. Žalimienė, 2003). Ekonominės ir socialinės permainos, didelis nedarbas ir turtinė gyventojų diferenciacija neigiamai įtakojo nemažą dalį šeimų: mažėja gimstamumas, gausėja socialiai silpnų, vaikus auginančių šeimų (Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2004–2006 metų programa, 2003). Anot L. Dromantienės (2003), valstybės institucijos Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, vienos negali patenkinti nuolat didėjančių bei atsirandančių naujų žmogaus socialinių paslaugų poreikių. Todėl labai svarbu, sprendžiant socialines ir kitas problemas, į pagalbą pasitelkti aktyviausią visuomenės dalį – nevyriausybinės organizacijos, kurios, rodydamos iniciatyvą „iš apačios“, pirmosios nustato poreikius ir visuomenėje esančias socialines problemas, taiko naujus netradicinius jų sprendimo būdus, yra dinamiškos. Joms tenka spręsti problemas, kurioms politikai skiria nepakankamai dėmesio arba visai neskiria jokio. Pasak V. Blinkevičiūtės (2003), per 30 proc. nevyriausybinių organizacijų dirba socialinių paslaugų srityje, dar daugiau jų dirba švietimo srityje.

Nevyriausybinės organizacijos ir jų veikla Lietuvoje ir užsienyje nagrinėjamos įvairiais aspektais. Tačiau NVO vaidmuo ir svarba teikiant socialines – edukacines paslaugas šeimoms ir jų vaikams vis dar stokoja mokslininkų dėmesio.

Nevyriausybinės organizacijos samprata. Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad vienodos nevyriausybinių organizacijų sampratos nėra. Vartojamos skirtingos sąvokos: nevyriausybinės, pelno nesiekiančios, ne pelno, visuomeninės organizacijos (I. Matonytė, A. Zdanavičius; 2002), priklausančios trečiajam sektoriui (ne pelno sektoriui). NVO vadinamos ir organizacija, ir institucija, net įvardinamos kaip juridiniai asmenys. Galima išskirti

nemažai panašumų: savarankiškos, nesusijusios su vyriausybe, tarnaujančios visuomenės labui, nesiekiančios pelno.

Pavadinimas *nevyriausybinių (arba nevalstybinių) organizacijų* susiformavo verčiant iš anglų kalbos terminą „*non – governmental organization*, sutrumpintai NGO“ (Riddell R. C., Robinson M., 1995). Lietuvos administracinės teisės Bendrojoje dalyje (2005: 465) pabrėžiama, kad terminas „nevyriausybinių organizacijų“ turi ir šias reikšmes: „nepolitinių“, „nereliginė“, „ne pelno“. Terminas „trečiojo sektoriaus“ pagrįstas organizacijų suskirstymo į tris sektorius: pirmasis – valdžia, antrasis – privataus verslo subjektai, trečiasis – nevyriausybinių organizacijų.

Kitame šaltinyje galima rasti teiginį, kad „*trečiąjį sektorių*“ sudaro organizacijos, kurių pagrindiniai tikslai yra daugiau socialiniai, o ne ekonominiai. Sektoriaus šerdis yra labdaros, religinės organizacijos, bendruomenių organizacijos, profesinės asociacijos bei kitos ne pelno ir pilietinės organizacijos. „Terminas „*savatoriška organizacija*“ dažnai vartojamas kaip *NVO* sinonimas: savatoriškumas nukreiptas į laisvą, pilietinę iniciatyvą, o „*nevyriausybinių organizacijų*“ terminas labiau nurodo struktūrinį – institucinį organizacijos pagrindą“ (Viešojo sektoriaus institucijų administravimas, 2002: 210).

Užsienio šalyse vartojami panašūs terminai: nevyriausybinių organizacijų, trečiasis sektorius. J. Kendall, M. Kanpp (1995) (cit. R. Courtney, 2002) teigė, kad nėra vienos teisingos nevyriausybinių organizacijų definicijos. Anglijoje ir JAV labiausiai vartojamos šios sąvokos: savatoriškos ne pelno organizacijos ir savatoriškas ne pelno sektorius. Tik šios organizacijos ir sektoriai bei jų struktūra kiekvienoje šalyje yra skirtingi. Anot R. Courtney (2002), Prancūzijoje tradiciškai vartojamas terminas ne pelno asociacijos, kurios priskiriamos savatoriškam ir ne pelno sektoriui, taip pat ir kitos organizacijos, pvz., kooperatyvai, kur gaunama nauda paskirstoma jos nariams. Internacionaliniu mastu, daugiausiai Afrikoje ir Pietų Amerikoje, nevyriausybinių organizacijų (angl. *Non Governmental Organization*) apibūdinamos kaip visuomenei naudingos, bet ne visuomeninės organizacijos.

Sąvokų ir terminų gausa nepalengvina NVO supratimo, o sukelia painiavą. Kyla klausimas, kas priskiriama nevyriausybinių organizacijoms, kokios pagrindinės jų funkcijos?

Pasak V. Ilgiaus (1999), dauguma nevyriausybinių organizacijų atlieka vieną ar daugiau iš šių funkcijų: paslaugų teikimas, interesų atstovavimas arba aktyvus dalyvavimas visuomeniniuose reikaluose, savitarpio pagalba ar pagalba sau, išteklių ir koordinavimas. Nevyriausybinių organizacijų funkcijas atskleidžia ir LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo projekte (2001) pateikiama nevyriausybinių organizacijų programa, kurią sudaro: paslaugų teikimas, renginių organizavimas, leidinių parengimas ir kita veikla įvairiose srityse.

Nors bendroji nevyriausybinų organizacijų samprata nėra suformuluota, šiame darbe bus remiamasi šiuo nevyriausybinų organizacijų apibrėžimu: nevyriausybė – tai savanoriška, pelno nesiekianti, nepriklausoma nuo vyriausybės organizacija, atstovaujanti ir teikianti paslaugas visuomenei ir jos grupės nariams, kuri vykdo šias funkcijas: paslaugų teikimą, interesų atstovavimą, renginių organizavimą, leidinių parengimą, savitarpio pagalbą ir koordinavimą (informavimas, parama) ir veiklą įvairiose srityse (švietimo, mokslo ir profesinio tobulinimo, neformalaus ir pilietinio ugdymo, sporto, socialinės apsaugos bei darbo ir kt.). Atlikta analizė leidžia teigti, kad viena iš svarbiausių nevyriausybinų organizacijų funkcijų yra paslaugų teikimas.

1.1.2. Socialinių edukacinių paslaugų organizavimas

Apibrėžti šias **socialines – edukacines** paslaugas nėra lengva, kadangi daugumoje šaltinių (I. Leliūgienė; 1997; 1998; LR socialinių paslaugų įstatymas, 1996; LR socialinių paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 2003; LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2003 L. Žalimienė, 2003 ir t.t.) randamas tik socialinių paslaugų apibūdinimas arba kas yra socialinė edukacija, socioedukacinis darbas, pedagoginė pagalba, o edukacinių paslaugų apibrėžties aptikti nepavyko.

LR socialinių paslaugų įstatyme (1996) socialinės paslaugos apibūdinamos kaip pagalbos asmenims suteikimas įvairiomis nepiniginėmis formomis bei globos pinigais. Šių paslaugų *tikslai* yra patenkinti asmens gyvybinius poreikius ir sudaryti žmogaus orumo nežeminančias gyvenimo sąlygas, kai žmogus pats nepajėgia to padaryti, taip pat grąžinti asmens gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis visuomenėje.

Sąvoka edukacinis, kilusi iš lotyniško žodžio *educatio*, reiškia auklėjamas, lavinamas, šviečiamasis (J. Leonavičius, 1993). Auklėjimą, lavinimą, švietimą, kaip ir veikdinimą, globojimą, aprūpinimą, mokymą, prusinimą, formavimą, L. Jovaiša (1996) priskiria ugdymo funkcijoms. I. Leliūgienė (2003a) mokymą, auklėjimą, ugdymą, lavinimą, švietimą priskiria edukacinėms funkcijoms.

Socialinių ir edukacinių paslaugų tarpusavio ryšį atskleidžia socialinės edukacijos sąvoka. Pasak I. Leliūgienės (1997), socialinė edukacija – tai edukacinėmis priemonėmis besiremiantys būdai, kaip integruoti į socialinę aplinką sunkiai pritampančius ir atstumtuosius. Socialinė aplinka – aplink žmogų esantis socialinis pasaulis (*sociumas*), visuomeninės (materialinės ir dvasinės) žmonių gyvenimo, jų vystimosi ir veiklos sąlygos.

LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2003) pabrėžiama, kad tikslines socialines ir švietimo programas vykdo Vyriausybė ir savivaldybės tiesiogiai arba per mokyklas, arba šias

programas gali rengti ir vykdyti nevyriausybinės organizacijos bei kiti juridiniai ir fiziniai asmenys. Taip pat tvirtinama, kad socialinę atskirtį patiriantiems skurdžiai gyvenančių šeimų, beglobiams, pabėgėlių, nesimokantiems mokykloje vaikams, bedarbiams, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, besigydantiems nuo alkoholizmo ir narkomanijos ir prie visuomenės nepritampantiems asmenims švietimo prieinamumo principas užtikrinamas teikiant jiems socialines paslaugas ir pedagoginę pagalbą. Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis – padedant vaikui įgyvendinti jo teisę į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą ją palikusius vaikus, kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias ir joje adaptuotis (LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2003).

Apibendrinant teigtina, kad pagrindinės socialinės – edukacinės paslaugos yra šios: informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, materialinė pagalba bei švietimas, mokymo organizavimas, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, taip pat socialinių įgūdžių ugdymas, kvalifikacijos tobulinimo pagalba ir kt. Nevyriausybinės organizacijos yra viena iš paslaugų teikėjų, turinčių teisę dalyvauti socialinių paslaugų teikime bei rengti tikslines socialines bei švietimo programas, t.y. teikti socialines – edukacines paslaugas.

Šeima – nevyriausybinių organizacijų paslaugų gavėja. Pastaraisiais metais vykstančios šalies ekonomikos plėtros, sveikatos apsaugos bei švietimo permainos, kintantis požiūris į tam tikras moralines bei kultūrinės vertybes labiausia paveikė šeimos struktūrą bei stabilumą. Anot V. Stankūnienės ir kitų (2001), keičiasi šeimos ekonominio funkcionavimo pagrindai, gyvenimo lygis, didėja turtinė diferenciacija, saitai tarp šeimos narių, nuostatos ir vertybinės orientacijos. Iškyla pagrindinės problemos kaip užimtumo stoka, nusikalstamumas, narkomanija, prievarta prieš vaikus, moteris, išnaudojimo šeimose ir visuomenėje apraiškos, smurtas. Kinta ir šeimos funkcijos, kurių dalis pereina į visuomenės lygį. Visuomenei perimant dalį šeimos funkcijų ar jas keičiant socialinėmis paslaugomis, kai kurios socialinės, ekonominės, socializacijos, edukacijos, globos funkcijos silpnėja. Keičiantis šeimos formoms, silpnėja ir kartu kaitos funkcija. Todėl daugėja šeimų, kuriose sutuoktinių ryšiai silpnėja, daugėja neregistruotų šeimų ir pan. Jos keičia tradicines šeimas.

Nepilnas, daugiavaikes, jaunas, skurstančias, daugiaproblemes, disfunkcines, nedarnias, šeimas, kuriose yra neįgalių asmenų, galima įvardinti socialinės rizikos šeimoms, nes visose jose susiduriama su tomis pačiomis arba labai panašiomis ekonominėmis, socialinėmis, psichologinėmis ar sveikatos problemomis.

Remiantis Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu (2003), LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymu (2003) galima teigti, kad šeima yra

nevyriausybinių organizacijų socialinių – edukacinių paslaugų gavėja. Įstatymuose akcentuojama, kad turi būti užtikrinamos sąlygos šeimai integruotis visuomenėje, reikia padėti socialinės rizikos šeimai spręsti socialines problemas, skatinti socializaciją. Bendrosios socialinės paslaugos apima šeimos narių, artimųjų, globėjų, rūpintojų, tėvių mokymo organizavimą, konsultavimą. Švietimo prieinamumo principas užtikrinamas teikiant šeimoms ir jos nariams socialines paslaugas ir pedagoginę pagalbą. Socialinių ir edukacinių paslaugų organizavimas bei teikimas remiasi atsakomybės pasidalijimu tarp asmens, šeimos, artimųjų, bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų, religinių bendruomenių ir bendrijų, privačių paslaugų teikėjų, savivaldybių institucijų, apskričių viršininkų, valstybės bendradarbiavimu.

Nevyriausybinių organizacijų teikiamos paslaugos šeimai. Atlikta mokslinės literatūros (V. Ilgiaus, 1999; I. Leliūgienės, 1997; 1998; 2003a; L. Žalimienės, 2003) ir dokumentų (LR socialinių paslaugų įstatymo, 1996; Socialinių paslaugų katalogu, 2000; LR socialinių paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto, 2003; LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo, 2003; analizė leidžia išskirti pagrindines socialines – edukacines paslaugas, kurias gali teikti nevyriausybines organizacijos (1 lentelė).

1 lentelė

**Socialinės – edukacinės paslaugos, teikiamos nevyriausybinių organizacijų
(V. Tamašauskienė, 2009)**

<i>Socialinės paslaugos</i>	<i>Edukacinės paslaugos</i>
Informavimas: apie kitų organizacijų teikiamas paslaugas, socialines garantijas, teises ir kitas lengvatas	Mokymas: seminarai įvairiomis temomis, kompiuterinio raštingumo kursai
Konsultavimas: nukreipimas tolimesnei pagalbai (narkomanų, alkoholikų anoniminiai susirinkimai); pagalba tvarkant dokumentus, rašant oficialius raštus; pagalba tvarkant šeimos biudžetą, sprendžiant psichologines problemas)	Užimtumo organizavimas: pažintinės išvykos, ekskursijos; organizuojamos kalendorinės, religinės šventės; užsiėmimai (muzikos, dailės, sporto ir kt); popamokinė veikla; vasaros stovyklos vaikams
Socialinių įgūdžių ugdymas: bendravimo, tėvystės, motinystės gebėjimų ugdymas, savitarpio pagalbos grupės	
Pagalba namuose: asmeninės higienos paslaugos; maisto pirkimas ir ruošimas; buto sutvarkymas; mokesčių ir dokumentų sutvarkymas; vaikų priežiūra; ūkinių darbų organizavimas	Auklėjimas: įvairūs metodai auklėjant vaikus ir paauglius; auklėjimo ypatumai atsižvelgiant į vaikų lytį, santykių su bendraamžiais, suaugusiais svarbos akcentavimas ir kt.
Maitinimas (valgyklose ar kitose vietose, pristatymas į namus)	Švietimas: formalus ir neformalus švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas

Aprūpinimas būtinais daiktais (drabužiais, avalyne, namų apyvokos, daiktais)	Socialinė pedagoginė pagalba: prevencinė veikla, socialinė vaikų rehabilitacija, darbas su vaikais, turinčiais ugdymo sunkumų, devintinio elgesio vaikais, darbas su socialinės rizikos šeima
Interesų atstovavimas kitose institucijose	Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba: darbas su vaikais, turinčiais vystymosi ir kt. sutrikimų
Reabilitacijos paslaugos , teikiamos siekiant atstatyti ir grąžinti fizinius, protinius, profesinius ir socialinius gebėjimus neįgaliems ir rizikos grupės asmenims	
Transporto organizavimas , teikiamos konkrečių poreikių asmenims, kurie dėl negalios, ligos ar senatvės turi judėjimo problemų	

Apibendrinant, teigtina, kad nevyriausybinės organizacijos yra vienos iš pagrindinių paslaugų šeimoms teikėjų. Socialinių – edukacinių paslaugų poreikį sąlygoja dabartinė socialinė, ekonominė šeimų padėtis.

1.2. Socioedukaciniai projektai kaip pagrindinė parapijinių vaikų dienos centrų veikla

Siekiant apibūdinti socioedukacinių projektus kaip pagrindinę parapijinių vaikų dienos centrų veiklą, reikia visų pirma įsigilinti į projektų sampratą ir socioedukacinių projektų specifiką.

Anot Kučinsko, Kučinskienės (2005), socialiniuose moksluose priimtina tokia projekto traktuotė: **projektas** – tai iš anksto apmąstytas ir parengtas planas, sumanymas, nukreiptas į tam tikro objekto ar sistemos sukūrimą ar pakeitimą, atsižvelgiant į nustatytus tikslus, terminus, numatytas sąnaudas ir rezultatų kokybę.

Nesvarbu, kokio dydžio projektas, – visų jų įgyvendinimui reikalinga nuoseklių veiksmų grandinė, vedanti prie kokybiško produkto sukūrimo: suformuluoti pristatymo koncepciją, parinkti jai tinkamiausius struktūrą bei architektūrą (informacijos judėjimą ir išsidėstymą erdvėje), pritaikyti jiems dizaino ir programinius sprendimus, numatyti priežiūros bei atnaujinimo būdus ir formas (<http://www.intera.lt/?lang=lt&page=3/5>) (žr. 1 pav.):

1 pav. Projekto įgyvendinimo veikslių grandinė

Anot Kučinsko, Kučinskienės (2005), galima išskirti keletą svarbiausių, visiems projektams būdingų savybių, kurios skiriasi nuo įprastinės organizacijos veiklos:

Aiškus, konkretus tikslas ir uždaviniai. Kiekvienas projektas rengiamas siekiant konkretaus tikslo. Procesas skaidomas į smulkesnius uždavinius, siekiant pageidaujamo rezultato, kuris turi būti numatytas priešprojektinėje stadijoje.

Griežtas laiko ribojimas. Kiekvienas projektas turi nustatytus pradžios ir pabaigos momentus, kurie riboja projekto vykdymą laiko atžvilgiu. Pasitaiko, kad projekto tikslui pasiekti prireikia kur kas daugiau laiko, nei numatyta, tačiau tai laikytina projekto darbų planavimo ir/ar jo valdymo trūkumu, o ne būdinga savybe.

Kompleksiškumas, atskirumas. Tai kompleksinis visų vidinių ir išorinių veiksnių, tiesiogiai ar netiesiogiai veikiančių projektą, įvertinimas, svarbus tiek atliekant priešprojektinį tyrimą, tiek projektą rengiant ir jį įgyvendinant. Kiekvienas projektas yra nukreiptas į tam tikrą veiklos sritį ir santykiniai turi būti atsiribojęs nuo kitų projektų ar įprastinės organizacijų veiklos. Tai pasiekama tik aiškiai apibrėžus projekto tikslą ir uždavinius bei įsisąmoninus jų įgyvendinimo eigą, logiką ir veiklos savitumą. Taigi projektas turi būti sąlygiškai atskira, vientisa, kompleksiška apibrėžtų veiklų ir jų charakteristikų sistema.

Naujumas, originalumas, unikalumas. Šis bruožas būdingas tiek atskiroms sudėtinėms projekto dalims (procesams), tiek ir visam projektui (kaip visumai), kurio modernizuojamas pasirinktas objektas. Projekto rezultato – sukurto produkto (gaminio ar paslaugos) unikalumas yra svarbi projekto charakteristika, rodanti jo naujumą, išskirtinumą (geriau nei iki tol egzistavusysis atitinka suinteresuotų asmenų (klientų) reikmes). Naujas produktas ar paslauga laikomi unikaliais net jei jų kūrimo technologija jau buvo taikyta kitame socialiniame, kultūriniame ar organizaciniame kontekste. Taigi projektams būdingas nepakartojamumas (tas pats projektas toje pačioje aplinkoje vykdomas tik vieną kartą).

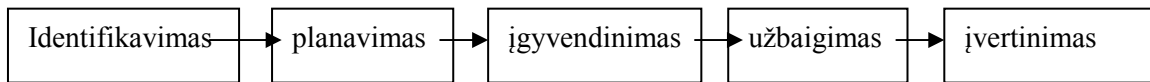
Išteklių apibrėžimai. Kiekviename projekte naudojami įvairūs ištekliai: finansiniai, materialiniai, informaciniai, darbo jėgos ir t. t. socialiniuose projektuose, kaip daugelyje kitų, svarbiausiais iškyliais laikomi žmonės, tiksliau – jų žinios, patirtis, gebėjimas prisiimti

atsakomybę, kvalifikuotai prisidėti siekiant projekto tikslų ir pan. suburti projekto vykdymui įvairių organizacijų ir specialistų pastangas nėra taip paprasta, kaip kasdieninėje organizacijos veikloje, kur kiekvienas žino savo pareigas, gauna už jį atitinkamą apibrėžto dydžio atlyginimą, privalo laikytis darbo drausmės reikalavimų ir pan. dalyvavimas projektuose nėra prievartinis, už jį atskiras atlyginimas nemokamas (nebent organizacija įsipareigoja savo darbuotoją dalyvauti projekte, atleisdama tuo metu nuo įprastinių pareigų). Taigi projektų vadovams tenka sudėtingas uždavinys ne tik sukurti patrauklų projektą, bet ir tinkamai skatinti komandą jį įgyvendinant. Projekto apibūdinimas materialiniais ištekliais irgi yra savitas, nes tenka ieškoti projekto rezultatu suinteresuotų asmenų ir organizacijų, kurios sutiktų tapti jo rėmėjomis. Projekto rėmėjo, arba užsakovo, suinteresuoto už tam tikrą kainą laiku gauti kokybišką projekto rezultatą, buvimas irgi yra projektinės veiklos ypatybė. Kaip minėta, projekto biudžetas (finansiniai ištekliai), laikas ir kokybė yra trys pagrindinės projekto dimensijos, taigi biudžeto nepakankamumas gali turėti neigiamos įtakos produkto kūrimo trukmei ir kokybei.

Dalyvių įvairovė. Verta atskirai pažymėti šį bruožą, nes dažnai ne tik pageidautina, bet ir būtina, kad rengiant ir vykdant projektą dalyvautų keletas organizacijų ar jų padalinių, įvairių sričių specialistai, politikai, mokslininkai ir praktikai, studentai, šalies bei užsienio šalių organizacijos ir kt. Visada reikėtų stengtis, kad projekte vienaip ar kitaip dalyvautų būsimi kuriamo produkto vartotojai. Taigi kuo daugiau suinteresuotųjų dalyvaus projekte nuo pat jo kūrimo pradžios, tuo didesnė tikimybė, kad bus išvengta esminių klaidų. Daugelis didesnių projektų negali būti sėkmingai įgyvendinti esamoje tradicinėje organizacinėje struktūroje. Tada projektui rengti ir įgyvendinti tikslinga sukurti specialią organizacinę struktūrą. Smulkesniems projektams atskira organizacinė struktūra nebūtina, tačiau visada privalu skirti projekto vadovą.

Pasikeitimai. Projekto rezultatas turėtų pakeisti aplinką (vidinę ir/ar išorinę), kurioje įgyvendinamas. Iš esmės kiekvienas projektas nukreipiamas į pasikeitimus, t. y. turi keisti sistemos padėtį iš esamos į pageidaujamą. Dažnai projektas kuriamas siekiant valdyti organizacijos kaitos procesus. Kiekvienai kaitos sričiai gali būti kuriamas atskiras projektas arba viename projekte derinami kelių organizacijai svarbių sričių modernizavimo tikslai. Labai didelės apimties (pvz., tarptautiniais) projektais gali būti siekiama esminės egzistuojančios sistemos, apimančios daugelio organizacijų veiklą, pertvarkos. Vykdant socialinius projektus iškart gali ir nepavykti pasiekti pageidautinų pokyčių, tačiau vertingos ir projekto dalyvių bendravimo, bendradarbiavimo metu įgytos naujos žinios bei įgūdžiai.

Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2005), projekto trukmė yra griežtai apibrėžta, todėl priimta vartoti sąvoką *projekto gyvavimo ciklas* – tai laikotarpis nuo projekto idėjos gimimo momento iki jo užbaigimo. Dažnai projekto gyvavimo ciklas vadinamas tiesiog *projektu ciklu* (žr. 2 pav.). Šiame cikle išskiriami 5 projekto darbų planavimo ir finansavimo etapai:

2 pav. Projekto ciklo modelis

1. *Identifikavimas.* Pirmiausia nustatomos reikmės, šis tyrimas kartais dar vadinamas situacijos analize. Tam atliekama kitų projektų autorių tyrimų analizė, kuria kartais tenka papildyti pačių tyrimais. Nustačius reikmes, išryškėja joms tenkinti būtino produkto vizija ir jam sukurti būtinos veiklos strategija (kai kurie šią veiklą įvardija kaip atskirą konceptualizmo etapą). Identifikavimo etapas laikomas užbaigtu parengus ir suderinus projekto gaires su suinteresuotais asmenimis (organizacijos vadovais, rėmėjais, užsakovais, klientais ir kt.). gairėse apibrėžiama projekto tema, pateikimas pagrindimas, nurodomas tikslas, uždaviniai, jų vykdymo ir kokybės kriterijai, svarbiausios projekto veiklos sritys, planuojamų išlaidų sąmata, jų dengimo susitarimai ir kt. organizacijų teikiamos projektų paraiškų formos gali šiek tiek skirtis. Taigi šiame etape nustatomi du svarbiausi dalykai: 1) naujo produkto reikmė; 2) to produkto vaizdas ir jo kūrimo strategija.

2. *Planavimas.* Apima visus elementus, kurie sudaro projekto planą. Projekto gairėse pateikta projekto koncepcija plėtojama, detalizuojama, ypač akcentuojant materialinį išteklių ir laiko paskirstymą, tarpinių rezultatų pateikimo ir vertinimo kriterijus, projekto rizikos nustatymą ir valdymą, projekto monitoringo ir kontrolės tvarką, procedūras ir pan. iš anksto suplanuoti viską, kas, kada ir kaip vyks, projekte šiais dinamiškais laikais yra sudėtinga, ypač jei rengiamas didelės apimties, ilgalaikis (5 ir daugiau metų trukmės) tarptautinis projektas. Tačiau stengtis tikrai verta: manoma, kad tinkamas planavimas lemia apie 60% projekto sėkmės.

3. *Įgyvendinimas.* Šiame etape visi projekto uždaviniai ir jų įgyvendinimui numatyti darbai tampa realybe, priartinančia sumanyto projekto rezultatą. Gana greitai paaiškėja, kaip tiksliai buvo atlikti projekto reikmių, produkto, jo kūrimo strategijos identifikavimo ir planavimo darbai. Lemiamas yra projekto vadovo (lyderio) vaidmuo, jo asmeniniai, dalykiniai ir vadybiniai gebėjimai, ypač susiję su projekto dalyvių motyvavimu veikti atsakingi ir kokybiškai. Sėkmingas projekto valdymas yra nuolatinis svyravimas tarp daugelio projekto veiklos elementų, to išmokstama tik kaupiant asmeninę patirtį ir ją reflektuojant.

4. *Užbaigimas.* Atėjus nustatytam terminui, visi uždaviniai, numatyti darbai turi būti iki galo atlikti. Tai rodo, kad projektas visiškai užbaigtas, numatytas tikslas pasiektas. Visada privalu parengti ataskaitą. Labai svarbi jos finansinė dalis, atsiskaitymus pagrindžiantys dokumentai ir pan. kartais tenka parengti net keletą tos pačios ataskaitos variantų, ypač jeigu projektas buvo didesnės apimties, jame dalyvavo įvairios organizacijos, buvo keletas rėmėjų ar užsakovų (pvz., projekto rezultatai gali dominti politikus, mokslininkus ir praktikus gana

skirtingais pjūviais).su projekto rezultatais supažindinami suinteresuoti partneriai iš kitų organizacijų ir regionų (gana populiaru konferencijų forma, informavimas per profesinę spaudą ir pan.). svarbu, kad projekto užbaigimas būtų pažymimas, padėkota sunkiai dirbusiai komandai. Visada tikslinga apsvaistyti projekto tęstinumo galimybę.

5. *Įvertinimas*. Projektas vertinamas ir jo įgyvendinimo metu (formuojamasis vertinimas), ir pabaigoje (sumuojamasis vertinimas). Pirmuoju atveju orientuojamasi į procesą, reikiamų korekcijų atlikimą, antruoju – į rezultatą, tiksliau, ar jis atitinka projekto pradžioje numatytus kokybės kriterijus. Formuojamąjį vertinimą pirmiausia atlieka projekto vadovas, administracijos, rėmėjų ir pan. dalyvavimas. To nereikėtų bijoti, ypač pradedantiems projektų vykdytojams, nes formuojamasis vertinimas gali padėti iš anksto nustatyti projekto problemines sritis ir jas pakoreguoti, pašalinant ar sumažinant grėsmę projekto rezultatui. Galutinį (sumuojamąjį) projekto vertinimą atlieka organizacijos, įvairių fondų atstovai, rėmėjai, užsakovai, klientai (vartotojai), užsienio ekspertai ir kt. paprastai patys projekto vykdytojai nurodo keletą didžiausių projekto trūkumų, problemų, tačiau svarbi ir informacija, kaip problemas sekėsi įveikti.

Anot Kučinsko, Kučinskienės (2005), kiekvieno projekto ciklas turi savų ypatumų ir ne viskas vyksta taip nuosekliai, kaip pavaizduota aukščiau pateiktame projekto ciklo modelyje. Dažnai projektą rengiami gana chaotiškai, trūksta laiko, dirbama paskubomis, siekiant ne tik atliepti esamas reikmes ir išspręsti aktualiausias problemas, kiek suspėti laiku pateikti paraiškas, gauti trūkstamų lėšų ir pan. šiuolaikiniame pasaulyje daug chaotiškumo ir iracionalumo. Gyvenimas tampa vis sudėtingesnis, todėl racionalios veiklos poreikis tik didėja. Taigi tiems, kurie tik pradeda mokytis projektų kūrimo ir valdymo abėcėlės, projekto etapų savitumo ir nuoseklumo supratimas yra naudingas.

Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2005), projekto įgyvendinimo metu labai svarbu išlaikyti tinkamą santykį. Pvz., jei sutrumpinamas projektui skirtas laikas, tenka ieškoti papildomų lėšų, kad būtų įmanomas greičiau ir kokybiškai atlikti numatytus darbus.

Projekto įgyvendinimo plano sudarymas pagal Rutkauską, Tamošiūnienę (2002):

- projekto tikslų ir uždavinių formulavimas;
- projekto organizavimas;
- projekto loginė schema;
- veiklų grupavimas ir detalizavimas;
- veiklos paskirstymo struktūra;
- projekto įgyvendinimas;
- projekto rezultatų analizavimas.

Pasak Rutkausko, Tamošiūnienės (2002), projekto įgyvendinimo periodas aprėpia laikotarpį nuo nutarimo investuoti iki produkto realizavimo pradžios. Tai apima daugelį etapų, įskaitant derybų vedimą ir kontraktų sudarymą, projekto rengimą ir t.t.. Todėl labai svarbu šį kritinį projektinio ciklo etapą kruopščiai suplanuoti ir išanalizuoti, nes bet kokie nukrypimai nuo pirminių planų sudarytų finansinių sąmatų gali pakenkti projektui.

Taigi, anot Rutkausko, Tamošiūnienės (2002), svarbiausias tikslas – nustatyti technines ir finansines įvairių projekto realizavimo etapų pasekmes finansiniam projekto aprūpinimui iki jam prasidėjus. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas finansavimo būdams parinkti bei investavimo arba gamybos uždelsimo finansinėms pasekmėms.

Įgyvendinant projektą, anot Rutkausko, Tamošiūnienės (2002), vienu metu atliekama nemažai tarpusavyje susijusių investicinių veiksmų, reikalaujančių skirtingo finansų kiekio. Norint tai įvertinti, reikia per projektinių tyrimų etapą parengti optimalią įgyvendinimo programą ir tinklinį grafiką, kurie vėliau galėtų būti svarbiausiais faktinio projekto įgyvendinimo kontrolės ir monitoringo įrankis. Be to, šioje dalyje planuojamas ir sudaromas projekto realizavimo biudžetas, nurodant svarbiausias projekto įgyvendinimo užduotis bei apribojimus, kurie gali turėti didesnės įtakos įgyvendinant projektą.

Taigi pirmiausia, anot Rutkausko, Tamošiūnienės (2002), reikia turėti svarbiausius projekto įgyvendinimo duomenis. Reikia parengti projekto įgyvendinimo programą ir tam tikrų darbų planą, pateikiant alternatyvas, kuriose būtų atsižvelgta į tokias projekto dalis:

- ▶ projekto įgyvendinimo valdymo formos parinkimą;
- ▶ susitarimus dėl technologijų teikimo;
- ▶ detalių statybos darbų bei įrangos montavimo planą, siūlymus dėl statybos darbų atlikimo bei įrangos pirkimo ir montavimo, kainų įvertinimą, sprendimus dėl kontaktų;
- ▶ susitarimus dėl finansavimo;
- ▶ administracijos sudarymą, tarnautojų ir darbininkų parinkimą ir mokymą;
- ▶ susitarimus dėl tiekimų;
- ▶ susitarimus dėl marketingo;
- ▶ kontaktavimą su valdžios atstovais dėl licencijų, kontraktų ir pan.;
- ▶ kapitalo (vertybinių popierių) emisijos ir parengiamųjų darbų išlaidas.

Anot Kučinsko, Kučinskienės (2005), socialinių projektų rengimas ir valdymas panašus į daugelio kitų projektų. Vis dėlto socialiniai projektai turi ir savitų bruožų, kuriuos verta išsamiau aptarti. Pasak jų, socialinio projektavimo objektas apima du pagrindinius posistemius: žmogų ir sociumą (aplinką).

Taigi, anot Kučinsko, Kučinskienės (2005), socialiniai projektai skirti socialinėms problemoms spręsti. Socialinė problema – reiškiny, dėl kurio būtina priimti sprendimą, nes jis

neigiamai veikia individus ir visuomenę (pvz., skurdas, bedarbystė, nusikalstamumas). Projektai gali skatinti arba spartinti pageidaujamus socialinius pokyčius, kai visuomenė ar atskiri jos segmentai iš vienos būklės pereina į kitą, iš esamos į pageidaujamą.

Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2005), pastaruoju metu projektinė veikla ypač skatinama sprendžiant socialines problemas, nes:

1. Projektas atviras naujoms idėjoms ir originaliems sprendimams. Jis sutelkia ties tuo, kas nežinoma, bet siekiama iširti, pažinti, pasimokyti, įgyti naujų žinių ir įgūdžių.
2. Projektų tikslas – išugdyti gebėjimus arba parengti sprendimų strategijas socialinėms visuomenės problemoms spręsti.
3. Projektai – tai požiūris į ateitį, apibrėžus problemas, už jų slypinčias socialines ir asmenines aplinkybes, iškelus naujas idėjas ir argumentus.
4. Projektų prireikia, kai įprastos administracinės priemonės tampa nepakankamai efektyvios sprendžiant socialines problemas. Projektų metodas skatina taikyti ne administracines priemones, bet daryti kolektyvinius sprendimus.
5. Projektas grindžiamas kolektyviniu projekto dalyvių vadovavimu ir kolegialia veikla.
6. Vykdydami projektą, jo dalyviai turi jausti šios veiklos stimulus ir būti aktyvūs savo idėjų įgyvendintojai.
7. Projekto kokybė vertinama atsižvelgiant į gautus rezultatus, ar pasiektas tikslas, efektyviai investuoti žmonių laiko ir energijos, finansiniai ir materialiniai ištekliai.

Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2005), socialiniais projektais siekiama organizacijos arba tam tikros paslaugos kūrimo, plėtojimo, tobulinimo tikslų. Vienaip ar kitaip tai susiję su įvairių visuomenės grupių socializacijos ir gerovės optimizavimo siekais. Šie projektai dažnai veikia žmonių ir bendruomenių gyvenimą (pvz., narkomanų reabilitacijos centro ar pensionato turintiems psichikos problemų žmonėms įkūrimas tam tikrame miestelyje ar kaimelyje).

Apibendrinant galima būtų pažymėti, kad nesvarbu kokio dydžio projektas būtų – visų jų įgyvendinimui reikalinga nuoseklių veiksmų grandinė, vedanti prie kokybiško produkto sukūrimo. Turi būti: aiškus, konkretus tikslas ir uždaviniai, laiko ribojimas, kompleksškumas, naujumas, originalumas, unikalumas, išteklių apribojimai, dalyvių įvairovė... Taip pat projekto įgyvendinimo metu labai svarbu išlaikyti tinkamą santykį bei nustatyti technines ir finansines projekto realizavimo etapų pasekmes finansiniam projekto aprūpinimui iki jam prasidėjus.

Socialiniai projektai turi savitų bruožų ir yra skirti socialinėms problemoms spręsti. Pagrindiniai jų objektai yra žmogus ir aplinka.

1.3. Socioedukacinių projektų įgyvendinimo organizavimo teoriniai aspektai

Siekiant atskleisti socioedukacinių projektų įgyvendinimo organizavimo teorinius aspektus visų pirmą reikia įsigilinti į organizavimo sampratą.

Organizavimas bendraja prasme, anot Kučinsko, Kučinskienės (2002), yra ko nors surengimas, sutvarkymas į vieną visumą ar griežtą sistemą, kieno nors sandaros ar struktūros projektavimas ir sudarymas. Vadybos prasme - tai vientisų sistemų iš žmonių, įrengimų ir medžiagų projektavimas, tobulinimas ir, pasitelkus kitas vadybos funkcijas, įgyvendinimas. Darbas irgi yra tokių sistemų elementas. Darbus atlieka žmonės, o organizavimo funkcija yra nurodyti kiekvienam darbuotojui jo darbą bei suteikti jam įgaliojimus, t.y. teises ištekliams panaudoti.

Organizavimo tikslas yra nurodyti kiekvienam darbuotojui jo darbą (pareigas) bei suteikti jam įgaliojimus (teises) ištekliams panaudoti. Organizavimo objektas yra organizacija.

Anot Staniulienės (2006), organizavimo procesas organizacijose vyksta neišvengiamai. Beveik kiekvieną organizaciją iš pradžių sudaro tik keli jos elementai – pavieniai žmonės. Bet kai žmonių susiburia daugiau, norėdami deramai dalyvauti bendrame darbo procese, žmonės jungiasi į tam tikras grupes, kurių paskirtis ir vieta organizacijoje yra nevienodos; jų visuma ir sudaro organizacijos valdymo struktūra. Organizacijos auga, nes žmonės dėl savo ribotų fizinių, psichologinių ir kitokių galimybių realizuoja poreikį kooperuotis į organizuotas struktūras.

Organizavimas, kaip ir planavimas, vadovavimas (motyvavimas) ir kontrolė, anot Staniulienės (2006), yra viena iš organizacijos valdymo funkcijų. Planavimo metu numatomos siektinos-pageidautinos užduotys, o organizavimo tikslas yra sukurti konkrečias šių uždavinių realizavimo struktūras.

Staniulienė (2006) mini, jog mokslininkai išskiria įvairius organizavimo funkcijos turinio elementus ar etapus, tačiau pagrindinės koncepcijos organizavimo procese yra organizacijos projektavimas ir organizacinė valdymo struktūra. Organizuojant paskirstoma valdžia, įvardijami organizacijos narių formalūs vaidmenys. Formuojami padaliniai, susieti tam tikrais ryšiais ir santykiais, vykdomas užduočių ir funkcijų paskirstymas visoms grandims, prisiimama atsakomybė, įgaliojimai ir teisės organizacijos viduje, atspindintys centralizacijos-decentralizacijos santykį organizacijos valdyme. Svarbūs organizacinių valdymo struktūrų formavimo elementai yra komunikacija, informacijos srautai bei organizacijos dokumentacija. Galų gale, struktūrizuodami organizaciją, kuriame elgesio sistemą, kurią sudaro žmonės ir jų grupės, turintys pastovių tarpusavio ryšių struktūrą, reikalingą spręsti bendroms organizacijos problemoms.

Anot Staniulienės (2006), organizavimo funkcija yra procesas, kurio metu pagrindinės organizacijos užduotys ir darbai yra skaidomi į dalis, o po to vėl jungiami į atskirus vienetus bei padalinius, deleguojant jiems valdžią. Organizavimas susijęs su ryšių tarp darbuotojų struktūra, jos pokyčiais ir plėtra, su vidinės organizacijos aplinkos socialinės organizacijos dalies koordinavimu. Galų gale, organizavimas – toks darbo, valdžios ir išteklių paskirstymo organizacijos nariams ir jų suderinimas, kuris leidžia jiems pasiekti organizacijos tikslus. Organizuojant įvardijama, kaip organizacijos tikslų sistema paskirstoma atskiroms struktūros grandims.

Česnyienė, Diksienė (2002) pažymi, jog organizacinis projektavimas – tai sprendimų priėmimo procesas, kurio metu vadovai pasirenka organizacijos strategijai ir aplinkai, kurioje organizacijos nariai tą strategiją įgyvendino, tinkamą organizacijos struktūrą.

Pasak Staniulienės (2006), organizacinio projektavimo pagrindas – aiškiai suformuluoti organizacijos tikslai. Pirmiau keliami tikslai, o tik po to sukuriama jų pasiekimo mechanizmai. Be to, organizacija laikoma daugiataksle sistema, nes orientavimasis tik į vieną tikslą neatspindėtų jos daugialypės reikšmės ekonomikos vystymuisi, įvairių į organizaciją atėjusių save realizuoti žmonių poreikių. Vis dėlto, vadovai projektuodami privalo atsižvelgti į dvejopus veiksnius: pirma, jie turi bendrais bruožais apibrėžti organizacijos tikslus, sukurti strateginius planus tiems tikslams pasiekti bei iširti gebėjimus tiems strateginiams planams įgyvendinti organizacijose. Kartu vadovai privalo apsvarstyti, kas vyksta ir kas gali įvykti ateities organizacijos aplinkoje. Planų ir aplinkos veiksnių sankirtoje vadovai privalo priimti sprendimus, kad tikslai, strateginiai planai ir gebėjimai atitiktų aplinkos veiksnius. Organizacinio projektavimo metu vadovai tuo pačiu metu žiūrį dviem kryptimis – į organizacijos vidų ir į išorę.

Organizavimo tikslai ir objektai. Organizavimo tikslas yra optimizuoti organizacijos veiklą, sudaryti prielaidas didinti šios veiklos efektyvumui parenkant: tinkamiausius žmones, darbo metodus, pakankamus išteklius, patogiausią vietą, palankiausią laiką. Be to, tikslinga nurodyti kiekvienam darbuotojui jo darbą (pareigas) bei suteikti jam įgaliojimus (teises) ištekliams panaudoti. Organizavimo objektas yra organizacija arba jos dalis, atliekanti numatytus darbus.

Organizacija savo tikslus gali įgyvendinti tik tada, kai jie bus suderinti vertikaliu ir horizontaliu darbo padalijimu.

Kadangi socioeducacinių projektų objektas apima du pagrindinius posistemius: žmogų ir sociumą (aplinką) ir skirti socialinėms problemoms spręsti. Tai, pasak Tamošiūno (1999), socioeducacinių projektų įgyvendinimo organizavimas yra socialinių reiškinių bei jų kaitos tendencijų modeliavimas, naujų įstatymų, reglamentų, socialinių institucijų, visuomenės sanklodų, valdymo sistemų bei būtinos aplinkos joms funkcionuoti kūrimas. Anot Kučinsko,

Kučinskienės (2005), organizuojant socioedukacinių projektų įgyvendinimą jų struktūroje santykinai galima skirti keletą pagrindinių integralių sričių: mokslinis, edukologinis, kultūrinis, rūpybos ir mišrusis. Tačiau viename projekte gali dominuoti ir ne viena sritis. Keli svarbiausi socialinių projektų etapai pagal Kučinską, Kučinskienę (2005) yra tokie:

1. Konceptijos kūrimas, apimantis tikslų nustatymą ir projekto įgyvendinimo pagrindimą;
2. Projekto plėtojimas, apimantis veiklą (darbų) ir jų vykdytojų struktūros nustatymą, kalendorinių grafikų, projekto biudžeto, projektinės-sąmatinės dokumentacijos numatymą, susitarimų su rėmėjais pasirašymą ir kt.;
3. Projekto įgyvendinimas, apimantis projekto darbų atlikimą;
4. Projekto užbaigimas ir įvertinimas, apimantis projekto rezultato pristatymą ir įvertinimą, patirties sklaidą, projekto ataskaitos rengimą ir kt.

Rengiant, įgyvendinant ir valdant socialinius projektus ypač svarbūs žmonių ištekliai ir tarpdalykinis pa(si)rengimas. Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2005), socialiniuose projektuose sprendžiamoms problemoms dažnai reikia įvairialypės patirties. Tad šių projektų pagrindimui būtinas filosofijos, sociologijos, psichologijos, edukologijos, vadybos ir pan. Sričių išmanymas, inovatyvus mąstymas. Taip pat tokių projektų rezultatų kokybę ir efektyvumą įvertinti dažnai daug sunkiau negu kitų projektų, todėl rengiant ypač svarbu apsibrėžti projekto rezultato charakteristikas ir kokybės vertinimo kriterijus.

Apibendrinant galima būtų pažymėti, kad organizavimo objektas yra organizacija, o tikslas yra optimizuoti organizacijos veiklą, sudaryti prielaidas didinti šios veiklos efektyvumui parenkant: tinkamiausius žmones, darbo metodus, pakankamus išteklius, patogias vietas, palankiausią laiką. Taip pat reikia nurodyti kiekvienam darbuotojui jo darbą (pareigas) bei suteikti jam įgaliojimus (teises) ištekliams panaudoti.

Rengiant, įgyvendinant ir valdant socialinius projektus ypač svarbūs žmonių ištekliai ir tarpdalykinis pa(si)rengimas.

1. 4. Parapijinių vaikų dienos centrų Lietuvoje veiklos analizė

LR Vyriausybės nutarime „Dėl Nacionalinės vaikų dienos centrų 2005-2007 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.174-6441) pažymima, kad vaikų dienos centruose vaikams organizuojamas ugdymas, pamokų ruošimas, laisvalaikio užimtumas ir maitinimas. Su centrą lankančių vaikų tėvais dirbamas sistemingas socialinis darbas, jie skatinami geriau rūpintis savo vaikais ir jų ugdymu, tėvams teikiama reikiama psichologinė, pedagoginė ir teisinė pagalba, šalinamos priežastys, dėl kurių vaikams gali būti nustatoma globa (rūpyba).

Vaikų dienos centrai Lietuvoje yra pripažinti kaip darantys didelę reikšmę socialinės rizikos šeimų bei ten augančių vaikų socializacijai. Dienos centrų programą vykdo nevyriausybinės organizacijos, kurią remia valstybė ir savivaldybės.

2009 m. buvo iš dalies finansuojama 162 Vaikų dienos centrų (2008 m. – 169 centrų, 2007 m. – 151 centrų) veikla. Daugėja vaikų dienos centrų, veikiančių kaime. 2009 m. iš 162 finansuotų projektų, 35 procentai buvo vykdomi kaimo vietovėse (2008 m. – 32 procentai), 65 procentai – mieste (2008 m. atitinkamai 68 procentai). Daugiausia projektų teko Vilniaus apskrīčiai – finansuojami 47 projektai, Kauno apskrītyje – 24 projektai, Marijampolės apskrītyje – 22 projektai. Tauragės apskrītyje finansuojama mažiausiai projektų – tik 5. 2009 metų vidutinė projektų vykdymo trukmė – 10 mėnesių. Socialinės rizikos šeimų vaikai centrą galėjo lankyti vidutiniškai 5 kartus per savaitę ir ten praleisti vidutiniškai 6 valandas per dieną.

2009 m. vaikų dienos centrus lankė apie 5,8 tūkstančių vaikų (2008 m. – beveik 6,5 tūkstančio vaikų), iš jų 4,9 tūkstančiams (2008 m. – 5,1 tūkstančių) buvo nuolat teikiamos socialinės ir ugdymo paslaugos. Didžiausią šiuos centrus lankančių vaikų dalį, kaip ir 2008 m., sudarė pradinių klasių mokiniai (nuo 7 iki 11 metų) – 45 procentai. Vis dar išlieka ikimokyklinio amžiaus vaikų iš probleminių šeimų laisvalaikio organizavimo bei mažamečių vaikų šeimose saugumo užtikrinimo problema. Labai dažnai socialinės rizikos šeimos dėl finansinių sunkumų ir įstaigų nepakankamumo neturi galimybių leisti mažamečius vaikus į darželius, jų nepasiekia vaikų dienos centrų bei kitų įstaigų teikiamos socialinės paslaugos (2009-2010 metų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinis pranešimas, 2010).

Lietuvos parapijinių vaikų dienos centrų tikslai – tarnauti Dievui ir Bažnyčiai, padėti vaikams, paaugliams ir jaunimui, išgyvenantiems šeimoje įvairias krizes, bei jų šeimoms pažinti Dievo meilę, įvairiais būdais parodyti jiems gėrio atspindžius, padėti atrasti ir dalytis gėriu savo pačių gyvenime.

Žemiau plačiau aptariama kai kurių parapijinių vaikų dienos centrų veikla.

Kaunas. Parama vaikams *Kauno Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapijoje* prasidėjo 1992 metais, kai sesers Aldonos Šiugždinytės FDCJ ir kitų rėmėjų pastangomis bei lėšomis pradėti maitinti socialiai apleisti mikrorajono mažieji gyventojai. 1997 m. įsteigtas Vaikų dienos centras, kuriame nuolatinę paramą ir pagalbą jau gavo ir iki šiol tebeauga daugiau nei 200 vaikų bei 90 šeimų. VDC dirba turintys reikiamą išsilavinimą aukštos kvalifikacijos kompetentingi darbuotojai: socialinė darbuotoja, socialinė pedagogė, muzikos mokytoja, savanoriai.

Kauno Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapijos vaikų dienos centro veiklos tikslas – dvasinis socialiai remtinų ir socialiai pažeistų šeimų vaikų ugdymas ir socialinė parama, todėl pasiekti darbo ir veiklos rezultatai per 10 metų davė ir duoda gerus vaisius: smarkiai sumažėjo vaikataujančių vaikų, kurie dėl tėvų girtavimo ar nepriežiūros įsitraukia į nusikalstamą veiklą.

Šie vaikai yra pamaitinti, jiems sudaromos sąlygos tinkamai ugdytis. Kadangi vaikai yra aprūpinami mokymosi reikmenimis, drabužiais, avalyne, jiems sudaromos sąlygos nusiprausti, išsimaudyti, išsiskalbti, todėl šie vaikai geriau lanko mokyklą, yra mažiau ignoruojami, patiria mažiau aplinkinių smurto ir patyčių (Kauno Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapijos vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011).

Žaliakalnio vaikų dienos centras įsteigtas 2002 m. spalio 15 d. klebono kun. Vytauto Grigaravičiaus iniciatyva. Nuo pat pradžios nuolatos remiamas Kristaus Prisikėlimo parapijos. Centro tikslas – teikiant socialines ir ugdymo paslaugas, užtikrinti dienos centrą lankančių vaikų pagrindinių poreikių patenkinimą, bendražmogiškų vertybių ugdymą, stiprinti vaikų ir tėvų ir vaikų teisingą socializaciją bei mažinti gatvės įtaką vaiko žmoniškajai raidai. Vaikų dienos centrą lanko 26 vaikai. Čia juos nukreipia mokyklos, Vaiko teisių Apsaugos tarnyba, taip pat vaikai ateina apie centrą susižinoję iš savo draugų. Centre jie gali būti penkias dienas per savaitę, yra prižiūrimi, gauna dalinį nemokamą maitinimą (pietus). Prireikus vaikai gali išsimaudyti, gauti drabužių, higieninių prekių, žaislų, kanceliarinių priemonių ir pratybų. Centras veikia ištisus metus: per mokslo metus padedama ruošti pamokas, vasarą vaikai užimti įvairiose stovyklose ir pan. Organizuojamas ir papildomas vaikų ugdymas: viktorinos, filmų peržiūros, intelektualiniai žaidimai, stovyklos, ekskursijos, prevencinės programos. Taip vaikai įgyja naujų įgūdžių ir kartu geriau pažįsta save. Jiems sudaromos galimybės rengtis sakramentams, ugdomas jų charakteris bei teigiamos moralinės nuostatos (*Žaliakalnio vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011*).

Vilnius. *Bernardinų socialinių paslaugų centro Vaikų dienos centro* tikslas - dirbant su vaiku ir jo šeima, išsaugoti vaiką jo natūralioje aplinkoje - šeimoje, užmegzti pasitikėjimu grįstą ryšį su socialiai izoliuotomis šeimomis, siekiant didesnės jų integracijos į visuomenę. Centre tikslinių laisvalaikio užimtumo grupių bei individualių užsiėmimų pagalba norima ugdyti rizikos grupėje esančių vaikų socialinius ir gyvenimo įgūdžius, padėti spręsti agresijos, atsiribojimo, nusivylimo bei kitas sudėtingas elgesio bei socialines problemas. Jaukioje Bernardinų bendruomenės namų aplinkoje vaikams ir jų šeimų nariams užtikrintas jaukumas ir saugumas. Vaikams organizuotas dienos užimtumas, teikiama pagalba ruošiant pamokas, suteikiamas dalinis maitinimas, padedami formuoti socialiniai ir higienos įgūdžiai. Vaikų tėvams teikiamos psichologo konsultacijos, organizuojamos terapinės grupės (Vilniaus Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) parapijos interneto svetainės medžiaga, 2011).

Šeškinės vaikų dienos centras prie Vilniaus Palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos skirtas sunkumus patiriantiems, Šeškinės, Fabijoniškių mikrorajonuose gyvenantiems 6-12 metų vaikams. Vyresniojo draugo programos metu vaikas kartą per savaitę susitinka su savanoriu studentu, kartu ruošia pamokas, leidžia laisvalaikį, dalinasi džiaugsmiais ir sunkumais - po truputį

tampa draugu. Penktadieniais bei savaitgaliais organizuojama kultūrinė - pažintinė programa: savanorių lydimi vaikai eina į teatrus, muziejus, parodas, dalyvauja šventėse, vyksta į iškylas gamtoje, keliauja dviračiais ir pėsčiomis. Per vaikų atostogas rengiamos kelių dienų išvykos, vasarą - stovyklos. Taip pat suteikiama galimybė pailsėti kitų organizacijų stovyklose (Šeškinės vaikų dienos centras, 2011).

Vaikų dienos centras „Akimirka“ - tai Lentvario parapijos Caritas dalis, veikianti palaikoma Vilniaus arkivyskupijos Caritas (finansiskai bei metodiškai), teikianti socialinės rizikos grupės šeimų vaikams ir jų šeimų nariams socialines, ugdymo paslaugas, psichologinę, dvasinę bei materialinę pagalbą. Vaikų dienos centrą lanko vaikai iš šeimų, turinčių mažesnes finansines galimybes ir išgyvenančių įvairius sunkumus. Centre stengiamasi užimti vaikus, yra siūlomas jiems turiningas, prasmingas laisvalaikis, atitraukiant juos iš beprasmių buvimo gatvėje. Vaikams organizuojami įvairūs pokalbiai, šventės, katechezė, dailė, teatro, choreografijos užsiėmimai, skatiname vaikus mokytis, ruošti namų darbus, ugdome kiekvienam žmogui gyvenimiškai svarbius buitinius, socialinius įgūdžius. Kaskart vaikai yra pamaitinami (Lentvario Viešpaties apreiškimo Švč. mergelei Marijai parapijos interneto svetainės medžiaga, 2011).

Viešoji įstaiga Elektrėnų vaikų dienos centras veikia nuo 1997 m. ir teikia socialinės rizikos vaikams ir socialinės rizikos šeimų vaikams bei pačioms šeimoms socialines ir ugdymo paslaugas, psichologinę, dvasinę bei materialinę pagalbą. Centro steigėjai - dalininkai yra Elektrėnų Marijos Kankinių Karalienės parapija ir Elektrėnų savivaldybės taryba (Viešoji įstaiga Elektrėnų vaikų dienos centras, 2007).

Pakruojis. *Pakruojo šv. Jono Krikštytojo parapijos vaikų dienos centras* duris naujesiems šeiminiškams – vaikams atvėrė 2005 m. lapkričio 20 d. Centro tikslas: įkurtą vaikų dienos centrą, paversti traukos centru, užtikrinant vaikų socialinę integraciją, mažinant šeimų socialinę atskirtį.

Paslaugos, kurios teikiamos vaikams vaikų dienos centre:

- 1) vaikų maitinimas;
- 2) maudymas, rūbų skalbimas;
- 3) tradicinių švenčių šventimas;
- 4) vaikų integravimas į įvairius būrelius;
- 5) vasaros poilsio organizavimas;
- 6) viktorinos, stalo žaidimai, piešinių konkursai;
- 7) vaikų įtraukimas į visuomenei naudingą darbą;
- 8) varžybų, turnyrų rengimas;

- 9) socialinė ir psichologinė pagalba ne tik vaikams, bet ir jų tėvams sprendžiant išskylančias problemas;
- 10) pagalba vaikams ieškant darbo vasaros metu;
- 11) esant būtinybei, teikiama nakvynės paslauga motinai ir vaikui šeimoje patyrusiems smurtą.

Užimtumas centre moksleiviams vyksta po pamokų, o nelankantiems mokyklos ir atostogų metu – visą dieną. Užimtumas vyksta pagal pomėgius – mezgimas, siuvimas, siuvinėjimas, piešimas, darbeliai, kompiuteris; darbo terapija – pynimas, lipdymas iš tešlos, sportas, muzikavimas; pagal galimybes buitines darbai – patalpų tvarkymas, gėlių priežiūra, maisto gaminimas (Pakruojo šv. Jono Krikštytojo parapijos vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011).

Anykščiai. *Anykščių vaikų paramos ir užimtumo centro* tikslai: 1. atstovauti ir ginti vaikų bei jaunimo teises, vadovaujantis Jungtinių Tautų „Vaiko teisių konvencija“; 2. ugdyti ir saugoti Anykščių miesto socialiai remtinus vaikus ir jaunimą, teikti materialinę bei psichologinę pagalbą jų šeimoms; padėti spręsti vaikų ir jaunimo socialinius, buitinius, ekonominius, užimtumo, informacinius klausimus; prisidėti prie jaunimo žalingų įpročių bei nusikalstamumo prevencijos vykdymo. Centras šiuo metu teikia paslaugas 60 vaikų ir 25 šeimoms (Anykščių vaikų paramos ir užimtumo centro interneto svetainės medžiaga, 2011).

Jonava. *Jonavos šv. apašt. Jokūbo parapijos vaikų dienos centras* pradėjo veikti nuo 2009 m. birželio 15 dienos. Jį lanko vaikai iš socialinės rizikos grupės šeimų. Šiuo metu dienos centras pajėgus priimti iki 15 vaikų nuo 7 iki 10 metų. Centro tikslas – mažinti gatvės įtaką Jonavos mieste gyvenantiems socialinės rizikos grupės šeimų vaikams, užtikrinant pagrindinių poreikių patenkinimą, kryptingą užimtumą, ugdymą bei dirbant su jų šeimomis. Vaikų dienos centre teikiamos šios paslaugos: 1. svarbiausių poreikių patenkinimas: a) maitinimas; b) higieninių įgūdžių ugdymas; c) materialinė pagalba; 2. pamokų ruošą; 3. popamokinis ugdymas; 4. kultūrinių renginių bei švenčių organizavimas; 5. išvykos į kultūros ir pramogų įstaigas; 6. bendravimo įgūdžių bei vertybių ugdymas; 7. darbas su vaikų šeimomis; 8. bendravimas su Vaiko Teisių Apsaugos Tarnyba, Socialinių paslaugų centru, mokykla ir kitom atitinkamomis organizacijomis (Jonavos šv. apašt. Jokūbo parapijos vaikų dienos centras, 2011).

Kretinga. *Kretingos Šv. Antano dienos centras* įsikūręs parapijos namuose kasdien dirba su 7–17 amžiaus vaikais ir paaugliais iš įvairias krizes patiriančių šeimų, ateinančiais po pamokų. Šiuo metu centre yra vykdomi įvairūs projektai, tarp kurių – neformalaus ugdymo programa „Būkit geri, jeigu galite“, kurios nuolatinė ir pagrindinė veikla yra vaikų ugdymas ir socializacija, savanorių ir vaikų programa „Big Brothers Big Sisters“ remiasi paprasta idėja – pasitikėjimu paremtos draugystės tarp suaugusiojo (paruošto savanorio) ir vaiko kūrimu, vaikų,

jaunimo, savanorių ir darbuotojų dvasinis ugdymas, bendradarbiaujant su broliais ir sesėmis vienuoliais. Centras organizuoja ir nuolat rūpinasi, kad vaikai ir jų šeimos būtų aprūpinti būtiniaisiais drabužiais ir avalyne, išskirtiniais atvejais rūpinasi medicinos paslaugų organizavimu ir apmokėjimu bei dalyvauja „Maisto banko“ projektuose. Organizacijos būstinėje nuolat dalijamas labdaringai gautas maistas bei apranga (Kretingos Šv. Antano dienos centras kviečia tapti geradariais, 2011).

Taigi iš aprašymų matyti, kad parapijiniuose vaikų dienos centruose Lietuvoje vaikams organizuojamas ugdymas, pamokų ruošia, laisvalaikio užimtumas ir maitinimas. Su centru lankančių vaikų tėvais dirbamas sistemingas socialinis darbas, jie skatinami geriau rūpintis savo vaikais ir jų ugdymu, tėvams teikiama reikiama psichologinė, pedagoginė ir teisinė pagalba, šalinamos priežastys, dėl kurių vaikams gali būti nustatoma globa (rūpyba). Socialinės rizikos šeimoms sudaromos galimybės rengtis sakramentams, ugdomas jų charakteris bei teigiamos moralinės nuostatos.

2 skyrius. PARAPIJINIAME VAIKŲ DIENOS CENTRE VEIKIANČIŲ SOCIOEDUKACINIŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMO IR JŲ TOBULINIMO GALIMYBIŲ TYRIMAS

2. 1. Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas - atskleisti, kaip parapijiniuose vaikų dienos centruose vyksta socioedukacinių projektų įgyvendinimas bei numatyti tobulinimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai. Interviu metu siekta išsiaiškinti:

- 1) analizuojamų įstaigų veiklos bei strateginio planavimo ypatumus;
- 2) socioedukacinių projektų vykdymo aspektus;
- 3) priežastis, turinčias įtakos nevyriausybių organizacijų veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto;
- 4) bendradarbiavimo su savivaldybe formas;
- 5) savanoriškos veiklos ypatumus;
- 6) SE projektų įgyvendinimo būdus;
- 7) problemas, su kuriomis susiduriama organizuojant ES projektų įgyvendinimą.

Tyrimo metodai. Metodologija (žodis kilęs iš graikų kalbos žodžių „methodos“ ir „logos“) galima apibūdinti kaip mokslinio pažinimo procesų sistemą (Kardelis, 2002). Kitų tyrėjų nuomone (Luobikienė, 2006), metodologija yra teorija apie tai, kaip turėtų būti atliekamas tyrimas: numato tyrimo principus ir procedūras, metodų panaudojimą.

Siekiant šio darbo tikslo ir uždavinių įgyvendinimo buvo atliktas kokybinis tyrimas. Kokybiniame tyrime buvo panaudotas interviu metodas. Interviu paskirtis, pagal K.Kardelį (2002), gali būti trejopa:

- 1) tiesioginė ir pagrindinė priemonė reikiamai informacijai gauti. Pavyzdžiui, sužinoti, ką mano respondentas, išsiaiškinti, ką asmuo žino (žinių informacija), ką jis mėgsta ir ko nemėgsta (vertybės), ką galvoja (požiūriai);
- 2) priemonė iškeltai hipotezei patikrinti. Pavyzdžiui, nustatyti arba patikslinti kintamųjų ir tiriamojo įvykio ryšius;
- 3) gali būti panaudotas kartu su kitais tyrimo metodais ir renkant informaciją, ir įvertinant kitus metodus, pavyzdžiui, anketinę apklausą.

Tyrimo duomenys vertinami naudojant kokybinę interpretacinę turinio (content) analizę, duomenis grupuojant pagal kategorijas ir subkategorijas, remiantis O Tijūnėlienės ir A. Virbalienės (2006) metodiniais nurodymais.

Tyrimo dalyviai. Kokybinis tyrimas individualizuoto giluminio interviu pagalba bus organizuojamas su vaikų dienos centrų vadovais, nes jie yra atsakingi už veiklą, darbuotojus,

vykdomus projektus. Iš viso apklausti 5 parapijinių vaikų dienos centrų vadovai, nes jie gali daugiausiai suteikti informacijos apie tiriamą problemą. Kokybinio tyrimo duomenų analize siekiama ne suskaičiuoti atsakymų variantus, o atskleisti vadovų patirtį, motyvuojant visus dirbančiuosius darbu.

Tyrimo eiga. Tyrimas vyko 2011 m. kovo mėnesį 5 parapijiniuose vaikų dienos centruose Kaune, Anykščiuose, Kretingoje bei Rietavo rajone.

2. 2. Tyrimo rezultatų analizė

Pristatant interviu metu surinktų duomenų analizę pirmiausia charakterizuojami tyrimo dalyviai pagal atstovaujamą organizaciją (žr. 2 lentelė).

2 lentelė

Respondentus charakterizuojantys duomenys

Respondentai, Nr.	Atstovaujamos nevyriausybines organizacijos rūšis, buveinė	Išteigimo metai ir veiksniai	Pagrindinė įstaigos veikla, susijusi su socialinių paslaugų teikimu
1	Labdaros ir paramos fondas, Kaunas	1977 m., įtakojo visuomenės poreikiai	Vaikų dienos centrai, pagalba vienišiams ir sunkiai gyvenantiems asmenims
2	Asociacija, Anykščiai	1992 m., įtakojo Anykščių stačiatikių Šv. Aleksandro Nevskio parapijos popas	Kompleksinė pagalba Anykščių vaikams ir šeimoms (maitinimo organizavimas, aprūpinimas avalyne ir drabužiais, laisvalaikio organizavimas, socialinio darbuotojo, psichologo konsultacijos vaikams, socialinių, darbinių įgūdžių ugdymas ir kt.)
3	Viešoji įstaiga, Kaunas	2000 m., mieste buvo daug elgetaujančių vaikų	Psichosocialinė pagalba smurtą patiriantiems vaikams
4	Viešoji įstaiga, Kretinga	1996 m., pervadinimo ir įstatų pakeitimas – 2007 m. MBO Kretingos Viešpaties Apreiškimo vienuolynas, fizinis asmuo Margarita Lizdenytė	Vaikų dienos centras
5	Viešoji įstaiga, Lopaičių k. Tverų sen. Rietavo sav.	2006 m., Lopaičių k. Tverų sen. Rietavo sav.	Vaikų socialinis ugdymas

Kaip matyti iš 1 lentelėje pateiktų duomenų, daugelis respondentų atstovauja viešąsias įstaigas, likusieji – labdaros ir paramos fondą arba asociaciją. Pagrindinė įstaigų veikla, susijusi su socialinių paslaugų teikimu, apima vaikų socialinį ugdymą, konsultavimą, kompleksinę bei psychosocialinę pagalbą. Viena iš įstaigų dar padeda ir vienišiams bei sunkiai gyvenantiems asmenims.

Tiriant strateginio planavimo ypatumus aiškintasi, ar parapijiniuose vaikų dienos centruose yra parengti strateginiai veiklos planai (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Strateginių veiklos planų rengimas parapijiniuose vaikų dienos centruose

Kategorija	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų – teiginių pavyzdžiai
Rengiami	3	<Kiekvienais metais, gavus finansavimą parengiami centro ir laisvalaikio užimtumo veiklos planai>; <Taip>; <Taip>.
Nerengiami	2	<Parengtas tik metinis operatyvinis planas>; <Ne>.

Taigi ne visos įstaigos turi parengusios strateginį organizacijos veiklos planą. Tai yra neigiamas parapijinio vaikų dienos centro veiklos veiksnys. Kaip pastebi Kundrotienė ir Rekerta (2002), strateginio planavimo nauda ta, kad jis nesibaigia strateginio plano parengimu. Jis skatina instituciją nuolat analizuoti aplinkos veiksnių įtaką institucijos veiklai, svarstyti, kaip efektyviausiai panaudoti turimus finansinius, materialinius ir darbo išteklius misijai įvykdyti ir užsibrėžtiems tikslams pasiekti. Strateginis planavimas skatina strategiškai mąstyti: kritiškai vertinti praeities klaidas, analizuoti dabarties veiksnius ir numatyti tikslus. Jis skatina mąstyti apie ateitį bei nuolat tobulinti institucijų veiklą. Visa tai labai svarbu ir parapijinių vaikų dienos centrų veikloje.

Interviu rezultatai atskleidė, ar parapijiniai vaikų dienos centrai bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis, teikiančiomis socialines paslaugas Lietuvoje ar užsienyje. Visi respondentai pabrėžė, kad bendradarbiaujama tiek su Lietuvos NVO, tiek ir užsienio.

Analizuojamuose parapijiniuose vaikų dienos centruose kiekvienais metais parašoma nuo 1 iki 20 projektų, skirtų Vaikų dienos centrus lankantiems vaikams ir jų tėvams. Daugiausiai šių projektų parengia Kauno labdaros ir paramos fondas (20) bei Kretingos viešoji įstaiga (15). Likusios organizacijos kasmet parengia po 2-3 projektus.

Nustatyti socioeducacinių projektų, kurie yra vykdomi parapijiniuose vaikų dienos centruose, ypatumai (žr. 4 lentelė).

Parapijiniuose vaikų dienos centruose vykdomi socioedukaciniai projektai

Kategorija	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų – teiginių pavyzdžiai
Prevenciniai	3	<...vykdomos prevencinės programos vaikams, tėvams>; <...projektas „Užsiauginkime gerumo medį“>; projektas „Sveika šeima–sveiki vaikai“>.
Esminių vaiko poreikių tenkinimo	2	<Maitinimo organizavimas>; Materialinė pagalba <...> vaikai aprūpinami drabužiais, avalyne, mokymosi bei higienos reikmenimis>.
Socialinių bei gyvenimo įgūdžių ugdymo	2	<Projektas „Kompleksinė pagalba Anykščių vaikams ir šeimoms“>; <maisto gaminimas, patalpų tvarkymas, higienos įgūdžių ugdymas, informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, bendravimo įgūdžių ugdymas, darbinių įgūdžių ugdymas, socialinis darbas su vaiko šeima, vaiko ir jo šeimos integravimas į visuomenę>.
Užimtumo	5	<...vaikų, paauglių ir jaunimo socioedukacinės stovyklos vasarą, tarptautinių jaunimo savanorių mainų programa>; <... vaikų talentų ir gebėjimų atradimas bei jų vystymas, pagalba ruošiant pamokas, ikimokyklinis ugdymas, darbo su kompiuteriu įgūdžių lavinimas, vasaros stovyklų organizavimas, kultūrinių įstaigų lankymas, ekskursijų, išvykų organizavimas, rankdarbių užsiėmimai, sportinės užduotys ir kasdieninė mankšta, stalo ir lavinamieji žaidimai)>; <Vasaros poilsio stovykla „Šypsenėlė“>; <Vaikų neformalaus ugdymo programa „Būkit geri, jeigu galite“>; <Big brothers/Big sisters programa>.
Psichologinės pagalbos	1	<Psichologinės konsultacijos, asmeniniai pokalbiai, nukreipimai pas specialistus>.

Remiantis lentelėje pateiktais duomenimis, visi tyrimo dalyviai nurodė socioedukacinius projektus, susijusius su vaikų užimtumo ir laisvalaikio organizavimu. Taip pat parapijiniuose vaikų dienos centruose vykdomi prevenciniai, socialinių bei gyvenimo įgūdžių ugdymo, esminių vaiko poreikių tenkinimo, psichologinės pagalbos projektai.

Pastebėtina, kad į socioedukacinius projektus įtraukiami ne tik vaikai, bet ir jų tėvai. Projektai skirti vaikams, augantiems socialiai pažeistose, probleminėse šeimose ir jų tėvams. Jų metu vykdoma veikla įgalina socialinės rizikos šeimas pozityviai atlikti savo socialinę misiją – šeimos aplinkoje ugdyti vaikus, orientuoti juos į visuomenei priimtina veiklą, suteikti vaikams teigiamą socialinį vaidmenį, gerinti jų savijautą socialinėje aplinkoje.

Respondentų įvardyti socioedukacinių projektų tikslai atsispindi 5 lentelėje.

Socioeducacinių projektų tikslai

Kategorija	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų – teiginių pavyzdžiai
Ugdyti socialinius įgūdžius	3	<... ugdant jų socialinius, bendravimo, higienos įgūdžius, gerinant jų išsilavinimą>; <atsparumo blogiui ugdymas>; <socialinių įgūdžių ugdymas>.
Didinti savivertę	2	<...savivertės didinimas>; <savęs vertinimo stiprinimas>.
Ugdyti saviraišką	3	<... suteikiant galimybes saviraiškai, savęs realizacijai>; <saviraiškos ugdymas>; <Ugdyti vaikus per meninę saviraišką>.
Mažinti socialinę atskirtį	2	Padėti vaikams iš socialinės rizikos šeimų susiformuoti pozityvų požiūrį į gyvenimą, patenkinant jų fiziologinius poreikius, <...> gerinant jų išsilavinimą, skatinant kūrybiškumą, suteikiant galimybes prasmingai leisti laisvalaikį ir sudarant sąlygas jiems augti savo biologinėse šeimose>; <stiprinti rizikos grupės šeimų psichinę sveikatą bei mažinti jų socialinę atskirtį, tikintis jiems padėti įsijungti į visuomenės gyvenimą, įgyti teigiamą socialinį vaidmenį, išlikti priimtiniomis bendruomenei asmenybėmis>.
Informuoti, konsultuoti	2	<Pagrindiniai tikslai yra padėti vaikams iš socialiai remtinių šeimų, jiems teikti nemokamas paslaugas – soc. pedagogų, psichologo ir pan.>; <Suteikti pagalbą ir žinias...>.

Didžioji dalis respondentų pabrėžė socialinės rizikos šeimų vaikų saviraiškos bei socialinių įgūdžių ugdymo svarbą. Reikia pastebėti, kad šių vaikų socialinių įgūdžių ugdymas padeda mažinti socialinę atskirtį. Remiantis M. Jurevičiene bei I. Kaffemaniene (2009), socialiniai įgūdžiai pasireiškia priklausomai nuo situacijos ypatumų, individo poreikių, aplinkos lūkesčių. Jie lemia asmens socialinio funkcionavimo ir socialinių situacijų valdymo kokybę. Socialiniai įgūdžiai įgalina individus bendrauti, patenkinti poreikius, mokytis, užduoti klausimus, prašyti pagalbos, susidraugauti ir palaikyti tinkamus santykius, sutarti su kitais, apsaugoti save bei sugebėti sąveikauti su žmonėmis įvairiose situacijose.

Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos skyrimą savivaldybėse nustato Socialinės rizikos šeimai socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugų skyrimo tvarkos aprašas. Jo tikslas – siekti palaikyti ir atstatyti socialinės rizikos šeimos savarankiškumą, atliekant įvairias visuomeniniame ar asmeniniame (šeimos) gyvenime reikalingas funkcijas. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos – tai paslaugos, teikiamos asmenims (šeimoms) dienos metu, siekiant palaikyti ir atstatyti savarankiškumą atliekant įvairias visuomeniniame ar asmeniniame (šeimos) gyvenime reikalingas funkcijas (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006).

Tai pat socioedukaciniais projektais siekiama didinti vaikų iš socialinės rizikos šeimų savivertę, mažinti socialinę atskirtį, informuoti apie galimą socioedukacinę pagalbą, teikti nemokamas socialinių pedagogų, socialinių darbuotojų, psichologų konsultacijas.

Tyrimo rezultatai parodė, kad tik du iš parapijinių vaikų dienos centrų, kuriuose vykdytas interviu, teikė paraiškas konkursams ES struktūrinių fondų lėšoms gauti tam, kad galėtų susiremontuoti patalpas. Įvertinti ir kiti Vaikų dienos centro finansavimo šaltiniai (žr. 6 lentelė).

6 lentelė

Parapijinių vaikų dienos centrų finansavimo šaltiniai

Kategorija	Teiginių skaičius
Labdara ir parama	5
Organizacijos lėšos	2
Valdžios institucijų lėšos	3
Savivaldybių lėšos	4
Lietuvos fondai, NVO	1
2% gyventojų pajamų mokesčio	4
Užsienio šalių fondai	3

Taigi visi respondentai (5) įvardijo labdarą ir paramą, beveik visi (4) savivaldybių lėšas 2% ir gyventojų pajamų mokesčių. Tik viena institucija yra finansuojama Lietuvos fondų, Nevyriausybinų organizacijų.

Interviu metu iširtos priežastys, turinčios įtakos nevyriausybinų organizacijų veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto.

7 lentelė

Respondentų požiūris į priežastis, turinčias įtakos nevyriausybinų organizacijų veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto

Kategorija	Teiginių skaičius
Veiklos reikalingumas visuomenei	5
Nevyriausybinių organizacijos statusas	0
Asmeninės pažintys	0
Biudžeto galimybės	3

Visi tyrimo dalyviai pastebėjo, kad veiklos reikalingumas visuomenei – pagrindinė priežastis, turinti įtakos nevyriausybinų organizacijų veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto. Taip pat šiam finansavimui turi įtakos biudžeto galimybės (nurodė 3 resp.). Nei vienas neįvardijo asmeninių pažinčių ar NVO statuso. Taigi ir parapijinių vaikų dienos centrų finansavimą įtakoja šių įstaigų poreikis visuomenei. Įstaigų reikalingumą įtakoja socialinės rizikos šeimų skaičiaus didėjimas. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2010 m. pradžioje vaiko teisių apsaugos tarnybų apskaitoje buvo įrašyta 11,1 tūkst. socialinės rizikos šeimų, jose augo 24,2 tūkst. vaikų ir, palyginti su 2009 m. tuo pačiu

laikotarpiu, tokių šeimų skaičius sumažėjo 0,3 tūkst., jose augančių vaikų – 1,3 tūkst. Dienos centruose socialinės paslaugos buvo suteiktos 6,8 tūkst. vaikų iš socialinės rizikos šeimų ir 11,8 tūkst. socialinės rizikos asmenų (Statistika. Socialinės paslaugos, 2011).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kokias bendradarbiavimo su savivaldybėmis formas taiko analizuojami parapijiniai vaikų dienos centrai (žr. 8 lentelė).

8 lentelė

Parapijinių vaikų dienos centrų bendradarbiavimo su savivaldybėmis formos

Kategorija	Teiginių skaičius
Savivaldybė finansavo/finansuoja organizacijos vykdytas/vykdomas programas	2
Pasirašė sutartį dėl paslaugų teikimo	3
Savivaldybė padėjo rasti/skyrė patalpas	2
Savivaldybė padėjo užmegzti ryšius su kitomis NVO, teikiančiomis socialines paslaugas arba skatino bendradarbiauti	2
Organizacijos atstovai dalyvauja savivaldybės rengiamuose posėdžiuose, supažindina su organizacijos problemomis, teikia pasiūlymus	3
Kartu su savivaldybe organizuojami renginiai	1
Kita	1

Remiantis lentele, dažniausios bendradarbiavimo su savivaldybėmis formos – sutarties dėl paslaugų teikimo pasirašymas ir organizacijos atstovų dalyvavimas savivaldybių rengiamuose posėdžiuose, supažindinimas su organizacijos problemomis, pasiūlymų teikimas. Tik viena iš parapijinių vaikų dienos centrų (Kauno labdaros ir paramos fondo) kartu su savivaldybe organizuoja renginius. Siekiant efektyvesnio bendradarbiavimo, tokių renginių reikėtų daugiau.

Tiriant, kaip parapijiniuose vaikų dienos centruose vyksta socioedukacinių projektų įgyvendinimas aiškintasi, kas yra projektų organizatoriai, kaip dalijamasi atsakomybėmis ir kas padeda. Beveik visi respondentai nurodė, kad šiuo atveju labai reikšmingas yra centro vadovo vaidmuo ir kompetencija. Projektus įgyvendinti padeda darbuotojų kolektyvas, taip pat įsijungia savivaldybė (seniūnija). Dauguma vaikų dienos centrų darbuotojų yra su aukštuoju išsilavinimu ir turi socialinio pedagogo, socialinio darbuotojo ar psichologo specializaciją.

Trys iš respondentų pastebėjo, kad organizuojant projektus labai padeda savanoriai. Pabrėžtina, kad visose analizuojamuose parapijiniuose vaikų dienos centruose dirba savanorių. Jų veikla labai reikšminga ne tik projektinėje veikloje, bet ir dirbant su vaikais, taikant įvairias užimtumo formas. Tyrimo dalyviai akcentavo, kad savanoriškos veiklos asmenys imasi dėl įvairiausių priežasčių: norėdami save realizuoti, patenkinti savo individualius poreikius, pasidalinti turima patirtimi, padėti kitiems. Labai svarbu siųsti savanorius į specialius mokymus, nes juose gauna teorinių ir praktinių žinių, grįžę iš mokymų organizuoja įdomesnę užimtumą

vaikams. Kai kurie savanoriai po mokymų pritraukia į dienos centrus dar daugiau savanorių. Tačiau šiai dienai vaikų dienos centruose vis dar trūksta savanorių.

Ištirta, kokiais būdais parapijiniuose vaikų dienos centruose yra organizuojamas SE projektų įgyvendinimas (žr. 9 lentelė).

9 lentelė

Socioeducacinių projektų įgyvendinimo ypatumai

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų – teiginių pavyzdžiai
SE projektų įgyvendinimo būdai	Susirinkimai	1	<Organizuojami susirinkimai, samdomi pranešėjai, vedėjai>.
	Programos modelio įgyvendinimas	2	<Vykdoma pagrindinė programa pagal bendrą vaikų dienos centrų programos modelį. Vaikai ruošia pamokas, mokosi socialinių įgūdžių – namų ruošos, maisto gaminimo, taip pat bendravimo įgūdžių per grupinius užsiėmimus su socialinių pedagogu, psichologu, bei turi meninius saviraiškos užsiėmimus – dramą, dailę, rankdarbius, gitarą>.
Darbų planavimas	Metinis planas	4	<Planuojame metams, tačiau koreguojame pagal būtinybę>; <Programa „Būkit geri, jeigu galite“ vykdoma nuo 2005 m., kasmet yra atnaujinama ir taikoma>; <Pagal parašytą projektą ir veiklos planą>; <Pagal parašytą veiklos planą>.
	Pagal aplinkybes ir poreikius	5	<...pagal aplinkybes ir poreikius, atsižvelgiant į vaikų ir šeimų problemas>; <Pagal klientų poreikius, darbuotojų pareigybes ir atsakomybes>; <Pagal atvejų aptarimų rekomendacijas>; <Pagal poreikius>; <Pagal projektų veiklas>.
Veiklos kontroliavimas ir atsiskaitymas	Finansinių ataskaitų pildymas	4	<Pildome specialias veiklos ataskaitų formas, sąskaitas-faktūras>; <Atsiskaitome remiantiems fondams, organizacijoms pagal jų numatytas ataskaitų formas, bei valstybinėms socialinio draudimo, mokesčių, statistikos inspekcijoms ir departamentams>; <Atsiskaitome atskaitomis>; <Atsiskaitoma pagal pateiktas ataskaitų formas>.
	Susirinkimai	1	<Atsiskaitome <...> steigėjų dalininkų susirinkimui>.
	Veiklos ataskaitos	3	<Veiklą kontroliuojame pagal projekte numatytą veiklos planą>; <Atsiskaitoma veiklos atskaitomis>; <Darbuotojai kiekvieną dieną pildo savo veiklos įvykdymo eigą>.

Taigi socioeducaciniai projektai įgyvendinami ir planuojami remiantis metiniais planais, atsižvelgiant į aplinkybes ir socialinės rizikos šeimų poreikius. Projektinė veikla yra kontroliuojama, rengiamos veiklos bei finansinės ataskaitos. Viena iš įstaigų socioeducaciniams projektams įgyvendinti samdosi pranešėjus ir renginių vedėjus.

Tyrimo metu taip pat nustatyti parapijinių vaikų dienos centrų informavimo apie teikiamas socialines paslaugas būdai (žr. 10 lentelė).

Būdai, kuriais parapijiniai vaikų dienos centrai informuoja apie teikiamas socialines paslaugas

Kategorija	Teiginių skaičius
Patalpina skelbimus lentoje	3
Rengia informacinius leidinukus	4
Pristato veiklą renginiuose, konferencijose, suvažiavimuose	4
Organizuoja susitikimus su gyventojais	1
Kitais būdais (internete, spaudoje, skelbimų lentose mokyklose, bažnyčiose)	5

Remiantis lentelėje apibendrintais duomenimis, populiariausi informavimo būdai – internetas, spauda, skelbimų lentos bažnyčiose, mokyklose, veiklos pristatymas įvairiuose renginiuose, konferencijose, suvažiavimuose. Pastebėtina, kad labai daug informacijos įstaigos pateikia per įvairias vykdomas akcijas, socialinius renginius, pavyzdžiui, „Maisto bankas“, savanorių ir kitos stovyklos, konferencijos. Taip pat rašomi straipsniai į vietinius ar rajoninius laikraščius. Jei yra galimybė, išleidžiami informaciniai leidinukai apie savo veiklą, nuveiktus ar numatomus darbus, projektus.

Nustatyta, su kokiomis problemomis parapijiniai vaikų dienos centrai susiduria organizuodami ir įgyvendindami socioeducacinius projektus (žr. 11 lentelė).

Problemos, su kuriomis susiduriama organizuojant ir įgyvendinant socioeducacinius projektus

Kategorija	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų – teiginių pavyzdžiai
Finansavimo trūkumas	5	<Finansavimo problemos (dažniausiai nepakanka lėšų projekto tęstinumui>; <Dėl nepastovaus ir nepakankamo finansavimo dažnai tenka pristabdyti veiklą...>; <Finansavimo nepastovumas...>; <Finansavimu>; <Nepastovus finansavimas>.
Darbuotojų kaita	2	<... nuolat keičiasi darbuotojai, todėl sunku įsivažiuoti į pastovią veiklą, tai trikdo vaikus>; <...dažna darbuotojų kaita, savo ruožtu dėl to nukenčia paslaugų kokybė>.
Griežti Savivaldybės reikalavimai	1	<Taip pat susiduriame su Savivaldybės reikalavimais ir netoleravimu>.
Neobjektyvi žiniasklaida	1	<...žiniasklaida iškraipo faktus...>.
Nepalanki politika	1	<Politika dažnai yra nepalanki NVO, nes nesiimama jokių priemonių, kad padėti jaunos besikuriančioms organizacijoms>.
Nekūrybingi kolegos	1	<...sunku derinti darbus su bendradarbiais, jie dažnai nusiplagijuoja idėjas ir jas pristato kaip savas>.

Remiantis lentele, visi tyrimo dalyviai nurodė finansavimo trūkumą. Būtent jį galima laikyti pagrindine problema, su kuria susiduriama organizuojant ir įgyvendinant

socioeducacinius projektus. Taip pat projektų įgyvendinimą neigiamai įtakoja darbuotojų kaita. Besikeičiantys darbuotojai trikdo veiklą, todėl nėra pastovumo, tęstinumo, efektyvaus komandinio darbo. Prie besikeičiančių darbuotojų sudėtinga prisitaikyti vaikams, suprasti jų darbo specifiką, veiklos metodus. Yra ir kitų problemų, trikdančių socioeducacinių projektų organizavimą ir įgyvendinimą: griežti savivaldybių reikalavimai; nepalanki valstybės politika NVO atžvilgiu; neobjektyvi žiniasklaida, kuri iškraipo faktus; nekūrybingi kolegos, kurie panaudoja kitų sukurtas idėjas ir nesistengia pasiūlyti ką nors naujo.

Esamos problemos, remiantis respondentų pasisakymais, reikėtų spręsti įstaigoms nustatant pastovesnius finansavimo terminus, ieškant daugiau rėmėjų, savanorių. Paslaugų teikimo sutartys turėtų būti ilgalaikės (bent trys metai). Tačiau problemos, pasak tyrimo dalyvių, nebus išspręstos greitai, reikia nuolat bendrauti su valstybės institucijomis, išsakyti savo problemas, kartu ieškoti sprendimo būdų. Visa tai jau daroma ir šiandien.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad parapijiniai vaikų dienos centrai padeda vaikams ir jų šeimoms išgyvenant įvairias krizes pažinti Dievo meilę, įvairiais būdais parodyti jiems gėrį, ugdyti būtinus socialinius įgūdžius. Šiuose centruose teikiama socialinė edukacinė pagalba apima informavimą, konsultavimą, tarpininkavimą, socialinę, pedagoginę, psichologinę, materialinę pagalbą, socialinių įgūdžių ugdymą, laisvalaikio užimtumą, maitinimą. Centrą lankančių vaikų tėvai skatinami geriau rūpintis savo vaikais ir jų ugdymu, ugdomos teigiamos moralinės nuostatos, šalinamos priežastys, dėl kurių vaikams gali būti nustatoma globa (rūpyba), sudaromos galimybės rengtis sakramentams.
2. Dabartinė socialinė, ekonominė šeimų padėtis sąlygoja socioeducacinių projektų įgyvendinimo poreikį parapijiniuose vaikų dienos centruose. Šie projektai padeda parengti sprendimų strategijas socialinėms visuomenės problemoms spręsti, iškelti naujas idėjas ar argumentus, sprendžiant socialines edukacines problemas. Socioeducacinių projektų įgyvendinimo organizavimas - socialinių reiškinių bei jų kaitos tendencijų modeliavimas, naujų įstatymų, reglamentų, socialinių institucijų, visuomenės sanklodų, valdymo sistemų bei būtinų aplinkos joms funkcionuoti kūrimas. Organizuojant šių projektų įgyvendinimą svarbūs aiškūs, konkretūs tikslai ir uždaviniai, laiko ribojimas, kompleksiskumas, naujumas, originalumas, unikalumas, išteklių apribojimai, dalyvių įvairovė, techniniai ir finansiniai projekto realizavimo etapai.
3. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad:
 - Parapijinių vaikų dienos centrų socioeducacinė veikla apima vaikų socialinį ugdymą, konsultavimą, kompleksinę bei psichosocialinę pagalbą. Centruose kiekvienais metais parašoma nuo 1 iki 20 projektų, kurie susiję su vaikų užimtumo ir laisvalaikio organizavimu. Taip pat vykdomi prevenciniai, socialinių bei gyvenimo įgūdžių ugdymo, esminių vaiko poreikių tenkinimo, psichologinės pagalbos projektai. Į socioeducacinius projektus įtraukiami ne tik vaikai, bet ir jų tėvai. Bendradarbiaujama su nevyriausybinėmis organizacijomis, teikiančiomis socialines paslaugas Lietuvoje ir užsienyje. Pagrindinis socioeducacinių projektų tikslas - socialinės rizikos šeimų vaikų saviraiškos bei socialinių įgūdžių ugdymas.
 - Nustatyti veiksniai, kurie neigiamai įtakoja socioeducacinių projektų įgyvendinimo organizavimą parapijiniuose vaikų dienos centruose: ne visos įstaigos turi parengusios strateginį organizacijos veiklos planą, kas leistų kritiškai vertinti praeities klaidas, analizuoti dabarties veiksnius ir numatyti tikslus, nuolat tobulinti institucijų veiklą;

tik du iš parapijinių vaikų dienos centrų yra teikę paraiškas konkursams ES struktūrinių fondų lėšoms gauti tam, kad galėtų susiremontuoti patalpas; nepakankamas finansavimas iš valstybės ar savivaldybės biudžeto; taikomos ne visos galimos bendradarbiavimo su savivaldybėmis formos; griežti savivaldybių reikalavimai; nepalanki valstybės politika NVO atžvilgiu; didelė darbuotojų kaita; trūksta savanorių; neobjektyvi žiniasklaida, kuri reikšminga formuojant visuomenės požiūrį į parapijinius vaikų dienos centrus ir jų socioedukacinę veiklą.

Literatūra

1. Anykščių vaikų paramos ir užimtumo centro interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011–04–07]. Prieiga per internetą: <<http://www.anykcentras.lt/index.htm>>.
2. Bagdonienė, L., Zemblytė, J. (2007). *Organizacijų vadybos praktikumas*. Kaunas: Technologija.
3. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams. Vilnius: Enciklopedija.
4. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
5. Blinkevičiūtė, V. (2003). [interaktyvus]. SADM bendradarbiavimas ir parama NVO. ISSN 1392– 5636. *Trečias sektorius*, 1(27): 2– 3. [žiūrėta 2009–12–17]. Prieiga per internetą: <<http://www.nisc.lt/3sektorius>>.
6. Courtney, R. (2002). *Strategic management for voluntary nonprofit organizations*. Routledge.
7. Dromantienė, L. (2003). [interaktyvus]. Nevyriausybių organizacijų vaidmuo stiprinant socialinę sanglaudą. [žiūrėta 2009– 12– 12]. Prieiga per internetą:< [http://www.mruni.lt/padaliniai/leidyba/Socialinis% 20darbas /soc4.doc](http://www.mruni.lt/padaliniai/leidyba/Socialinis%20darbas/soc4.doc)>.
8. Gaižiūnaitė R., Adomavičienė G. (2006). Nevyriausybių organizacijų socialinės- edukacinės paslaugos šeimai. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 3, 19-26.
9. Ignatovičienė, S., Žukauskienė, R. (1999). *Rizikos grupės vaikai*. Vilnius: LRŠMM Leidybos centras.
10. Ilgius, V. (1999). [interaktyvus]. Nevyriausybių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas. [žiūrėta 2009–05–09]. Prieiga per internetą: < <http://www.nics.lt/nvo/lietuvoje.php>>.
11. Jurevičienė, M., Kaffemanienė, I. (2009). Tėvų įžvalgos apie vidutiniškai sutrikusio intelekto paauglių socialinius įgūdžius. *Socialinis ugdymas*, 2(21), 99-110.
12. Jenkis, J. (1997). *Šių laikų dorovinės problemos*. Vilnius: Alma littera.
13. Jovaiša, L. (1996). *Edukologijos įvadas*. Kaunas: Technologija.
14. Jucevičienė, P. (1996). *Organizacijos elgsena*. Kaunas.
15. Juozaitienė, L., Staponkienė, J. (2003). *Verslo ir vadybos įvadas. Mokomoji knyga*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
16. Jonavos šv. apašt. Jokūbo parapijos vaikų dienos centras, 2011. [interaktyvus] [2011–04–05]. Prieiga per internetą: <<http://www.jokuboparapija.lt/?naujienos/show/54>>.
17. Kučinskienė, R., Kučinskas, V. (2005). *Socialinių projektų rengimas ir valdymas*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.

18. Kučinskienė, R., Kučinskas, V. (2002). *Vadybos įvadas*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
19. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
20. Kundrotienė, N., Rekerta, K. (2002). Strateginio planavimo diegimas Lietuvos viešojo administravimo institucijose. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 3, p. 57-63.
21. Kauno Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapijos vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.sanciuparapija.lt/1274/vaiku-dienos-centras.html>>.
22. Kretingos Šv. Antano dienos centras kviečia tapti geradariais, 2011-01-14. [interaktyvus] [2011-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-01-14-kretingos-sv-antano-dienos-centras-kviecia-tapti-geradariais/56182>>.
23. Leliūgienė, I. (1998). Sociaedukacinio darbo įvairovė ir jos sąlygojamos metodologinės problemos. ISSN 1392– 0758. *Socialiniai mokslai*, 2 (15): 24– 35.
24. Leliūgienė, I. (2003a). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
25. Leliūgienė, I. (1997). *Žmogus ir socialinė aplinka*. Kaunas: Technologija.
26. Leonavičius, J. (1993). *Sociologijos žodynas*. Vilnius: Academia.
27. Lessel, W. (2007). *Projektų valdymas. Veiksmingas projektų planavimas ir sėkmingas jų įgyvendinimas*. Vilnius.
28. LR socialinių paslaugų įstatymas. *Žin*, 2006-02-11, Nr. 17-589.
29. Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymo projektas. (2001). [interaktyvus]. Vilnius. [žiūrėta: 2009-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=149708&Condition2>>.
30. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas. 1996.10.09. Nr. I-1579. [interaktyvus]. Vilnius. [2009-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/?901838082>>.
31. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. (2003). [interaktyvus]. Vilnius. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <www.nisc.lt/doc>.
32. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2003.06.17. Nr.IX– 1630. [interaktyvus]. Vilnius. [žiūrėta 2009-10-10]. Prieiga per internetą:< <http://www.smm.lt>>.
33. Lentvario Viešpaties apreiškimo Švč. mergelei Marijai parapijos interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.lentvarioparapija.lt/apie-mus>>.
34. Matonytė, I. Zdanavičius, A. (2002). *Pilietinės visuomenės problemos*. Atvejo studija: Kauno regiono nevyriausybinės organizacijos. Viešosios politikos studijų centras. Knygiai.
35. Nacionalinės nevyriausybinų organizacijų vaikų dienos centrų 2002–2004 metų programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 731. *Žin.*, 2002, Nr. 53-2076.

36. Nevyriausybinės organizacijos (NVO) Lietuvoje. [interaktyvus] [2011–04–02]. Prieiga per internetą: <http://www.nisc.lt/nvo_lietuvoje.php>.
37. Nutarimas dėl nacionalinės vaikų dienos centrų 2005-2007 metų programos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2004 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1525. Vilnius. *Žin.*, 2004, Nr.174-6441 [žiūrėta 2009-12-19] Prieiga per internetą: <www.nplc.lt/sena/pr13/program_dok/17.doc>.
38. Pikūnas, J., Palujanskienė, A. (2000). *Asmenybės vystimasis*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
39. Pakruojo šv. Jono Krikštytojo parapijos vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011–04–02]. Prieiga per internetą: <<http://www.pakruojoparapija.lt/content/vaiku-dienos-centras>>.
40. Riddell R. C., Robinson M. (1995). *Non – governmental organizations and Rural Poverty Alleviation*. London.
41. Rutkauskas, A. V., Tamošiūnienė, R., (2002). *Verslo projektavimas. Monografija*. Vilnius: Technika.
42. Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2004–2006 metų programa. (2003). [interaktyvus]. [žiūrėta 2009–12–10]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=218044&>>.
43. Staniulienė, S. (2006). *Organizavimas ir orgprojektavimas. Mokomoji knyga*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
44. Stankūnienė, V. Eidukaitienė, V. Ruževskis, B. Jančaitytė, R. Mikalaukaitė, A. Paluckienė, J. (2001). *Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
45. Statistika. Socialinės paslaugos, 2011 [interaktyvus] [žiūrėta 2011–03–14]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/index.php?-703890300>>.
46. Stoškus, S., Beržinskienė, D. (2005). *Vadyba*. Kaunas: Technologija.
47. Šimašius R. (2002). *Nevyriausybinės organizacijos reglamentuojantys teisės aktai*. Vilnius: Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras.
48. Štuopytė, E. (2010). Savanorių mokymasis vykdant socioedukacinę veiklą nevyriausybiniuose organizacijose. *Socialiniai mokslai, 2 (68), 123-130*
49. Šeškinės vaikų dienos centras, 2011. [interaktyvus] [2011–04–07]. Prieiga per internetą: <http://www.matulaitis.org/index.php?option=com_content&view=article&id=97&Itemid=88>.
50. Tamošiūnas, T. (1999). *Projektų metodas ugdymo praktikoje*. Šiauliai: ŠU I-kl.

51. Tijūnėlienė, O., Virbalienė, A. (2006). *Mokslinis tikrovės pažinimas: metodinė knyga*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
52. Užpalytė V. Šv. Antano dienos centras: pagalba tiems, kuriems jos reikia. [žiūrėta 2009 - 12 - 19] prieiga per internetą: <http://www.jaupra.lt/bylos/tikejimas/24.pdf>
53. *Viešojo sektoriaus institucijų administravimas: monografija* (2002). [red. Puškorius S.]. Vilnius: LTU.
54. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sveikatos ir socialinės apsaugos departamento „Mokyklinio amžiaus vaikų iš probleminių šeimų dienos užimtumo ir socializacijos paslaugų teikimo 2003 – 2004 m. programa“.
55. Vilniaus Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) parapijos interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011–04–02]. Prieiga per internetą: <<http://parapija.bernardinai.lt/index.php/bendruomene/centrai/67-socialini-paslaug-centras>>.
56. Viešoji įstaiga Elektrėnų vaikų dienos centras, 2007 11 09 [interaktyvus] [2011–04–05]. Prieiga per internetą: <<http://www.vdc.lt/content/view/19/16/>>.
57. Žalimienė, L.(2003). *Socialinės paslaugos*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
58. Žaliakalnio vaikų dienos centro interneto svetainės medžiaga, 2011. [interaktyvus] [2011–04–02]. Prieiga per internetą: <<http://www.prisikelimas.lt/index.php?id=92>>.
59. 2009-2010 metų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinis pranešimas. Vilnius, 2010. [interaktyvus]. Vilnius. [2011–04–08]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/index.php?-1351634479>>.
60. <http://www.intera.lt/?lang=lt&page=3/5>
61. <http://www.blueflight.eu/lt/partneriams/projektu-igyvendinimas.html>
62. <http://senvdc.lcn.lt/puslapiai/remai.htm>

Vilma Tamašauskienė
DEVELOPMENT OF ORGANISING THE IMPLEMENTATION
OF SOCIO-EDUCATIONAL PROJECTS AT CONGREGATIONAL
PAROCHAL CHILDREN DAY-CARE CENTERS
The Master's Degree Thesis
Summary

In this Master's degree work the activity specifics of parochial children's day centers as social educational help institutions are analysed, the socioeducational projects as main activity of parochial children's day centers are discussed, the aspects of organizing the implementation of these projects are analyzed.

The qualitative research was carried out in order to base the importance of the topic. This research identified how the implementation of socioeducational projects is carried out in parochial children's day centers. In the interview participated leaders of five parochial children's day centers. The research was carried out in March, 2011 in five parochial children's day centers in Kaunas, Anykščiai, Kretinga and Rietavas region.

The main conclusions of the research:

1. The socioeducational activity of parochial children's day centers involves the social education of children, consultations, complex and psychosocial help for children. There are 1 to 20 projects written every year in the centers. The projects are about the organizing the occupation and extra-curricular time of children. Also the preventive, social and daily life educational, meeting major needs of children, psychological help projects are carried out. Not only the children but also their parents are involved in socioeducational projects. Centers communicate with non-profit organizations which provide social services in Lithuania and abroad.

2. The negative elements that influence the organizing of implementation of socioeducational projects in parochial children's day centers came out: not all the institutions have prepared the strategic activity plan which could help to see critically the mistakes of the past, to analyze present activity elements and foresee the aims of activity, to improve continuously the activity of institutions; only two parochial children's day centers have presented projects for the competitions to receive finances from EU structural funds in order to renovate the premises; insufficient financing from the governmental or municipality budget; not all the possible forms of cooperation with municipalities are applied; strict requirements of municipalities; unfriendly national politics towards the non-profit organizations; great changes of staff; the lack of volunteers; not objective mass-media which is significant in forming the society view towards parochial children's day centers and their socioeducational activity.

Key words: parochial children's day center, socioeducational projects, non-profit organization, social educational services.

PRIEDAI

INTERVIU KLAUSIMYNAS

Tema: PARAPIJINIAME VAIKŲ DIENOS CENTRE VEIKIANČIŲ SOCIOEDUKACINIŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMAS IR JŲ TOBULINIMO GALIMYBĖS

Šiaulių universiteto Socialinės pedagogikos (specializacija: socialinių projektų vadyba) darbo magistrantė Vilma Tamašauskienė, siekdama nustatyti Parapijiniuose Vaikų Dienos centruose veikiančių socioeducacinių projektų įgyvendinimo organizavimą bei jų tobulinimo galimybes, vykdo tyrimą, kuriam svarbi šių organizacijų atstovų nuomonė.

- 1. Kokia Jūsų atstovaujamos nevyriausybinės organizacijos rūšis (pvz.: asociacija, visuomeninė organizacija, viešoji įstaiga, labdaros ir paramos fondas ar kt.)?**
- 2. Įsteigimo metai?**
- 3. Buveinė (miestas)? Kas turėjo įtakos organizacijos steigimui?**
- 4. Kokia pagrindinė veikla, susijusi su socialinių paslaugų teikimu?**
- 5. Ar turite parengę strateginį organizacijos veiklos planą?**
- 6. Ar bendradarbiaujate su nevyriausybėmis organizacijomis, teikiančiomis socialines paslaugas Lietuvoje ar užsienyje?**
- 7. Kokie socioeducaciniai projektai yra vykdomi Jūsų Dienos centre?**
- 8. Ar daug socioeducacinių projektų esate parašę?**
- 9. Kam jie skirti?**
- 10. Kokie yra SE projektų tikslai?**
- 11. Ar teikėte paraišką konkursams ES struktūrinių fondų lėšoms gauti?**
- 12. Kokie yra Jūsų Vaikų dienos centro finansavimo šaltiniai (pvz.: ES struktūriniai fondai, organizacijos uždirtos lėšos, Lietuvos fondai ir kitos, NVO, Labdara ir parama, Šalies valdžios institucijos, vietos savivaldos institucija (savivaldybė), iki 2% gyventojų pajamų mokesčio, užsienio šalių fondai, nario mokestis ar kt.)**
- 13. Ar galite nurodyti priežastis, turinčias įtakos nevyriausybinių organizacijų veiklos finansavimui iš valstybės ar savivaldybės biudžeto: a) veiklos reikalingumas visuomenei; b) nevyriausybines organizacijos statusas; c) asmeninės pažintys; d) biudžeto galimybės.**
- 14. Kurią iš šių bendradarbiavimo su savivaldybe formų taikote?: (a) savivaldybė finansavo/finansuoja organizacijos vykdytas/vykdomas programas; b) pasirašėte sutartį dėl paslaugų teikimo; c) savivaldybė padėjo rasti/skyrė patalpas; d) savivaldybė padėjo užmegzti ryšius su kitomis nevyriausybėmis organizacijomis, teikiančiomis socialines paslaugas arba skatino bendradarbiauti; e) Jūsų organizacijos atstovai dalyvauja savivaldybės rengiamuose**

posėdžiuose, supažindina su organizacijos problemomis, teikia pasiūlymus; f) kartu su savivaldybe organizuojate renginius; g) ar kita; h) nebendradarbiaujate).

15. Kas yra projektų organizatoriai, kaip dalijasi atsakomybėmis ir kas padeda?

16. Kiek darbuotojų turi socialinės krypties (socialinio darbo, socialinio pedagogo ar pan.) išsilavinimą (nurodykite skaičių, šalia - bendrą darbuotojų skaičių, pvz. 5/20)

17. Ar Jūsų atstovaujamoje organizacijoje dirbo (dirba) savanoriai?

18. Kiek reikšminga yra savanoriška veikla Jūsų Vaikų dienos centre?

19. Kokiais būdais yra organizuojamas SE projektų įgyvendinimas?

20. Kaip planuojami darbai?

21. Kaip atsiskaitote ir kontroliuojate veiklą?

22. Kokiais būdais Vaikų Dienos centras informuoja apie teikiamas socialines paslaugas?

(pvz.: a) patalpina skelbimus lentoje; b) rengia informacinius leidinukus; c) pristato veiklą renginiuose, konferencijose, suvažiavimuose; d) organizuoja susitikimus su gyventojais; e) kitais būdais.

23. Su kokiomis problemomis susiduriate organizuodami SE projektų įgyvendinimą?

24. Kaip tas problemas Jūsų manymų būtų galima spręsti?

Dėkoju už bendradarbiavimą.